

**Інститут Східної Європи
Eastern-European Institute**

Віктор Ідзьо

**Нарис історії
Української Греко-Католицької Церкви –
за свідченнями джерел російських архівів**

Івано-Франківськ «СІМІК», 2020

**Друкується за рішенням Кафедри українознавства
Інституту Східної Європи, протокол № 1 від 3 січня 2020 р.**

Рецензенти:

Калакура Я. - доктор історичних наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Кононенко П. - доктор філологічних наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Кононенко Т. - доктор філософських наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Недюха М. - доктор філософських наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Огірко О. - доктор філософії, професор Кафедри українознавства, Інституту Східної Європи.

Партико З. - доктор філологічних наук, професор Кафедри українознавства, завідувач відділення «Філології та журналістики» Інституту Східної Європи.

Пасічник В. - доктор наук з державного управління, професор, завідувач Кафедрою європейської інтеграції Інституту державного управління Національної Академії державного управління при президенті України, професор відділу «Міжнародної громадянської співпраці» Інституту Східної Європи.

Хитрук В. - кандидат філологічних наук, доцент Кафедри українознавства, завідувач відділення «Санскритології», виконуючий обов'язки професора, керівник Карпатського відділення Інституту Східної Європи.

Віктор Ідзьо.

Нарис історії Української Греко-Католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів. Наукове видання. - Івано-Франківськ “Сімік”, 2020р. - 50с.

ISBN 966-665-347-8

Монографія академіка Академії Наук Вищої Школи України, доктора історичних наук, професора, директора Інституту Східної Європи, завідувача Кафедри українознавства Віктора Ідзя “Нарис історії Української Греко-Католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів” досліджує християнські унійні процеси на території України з найдавніших часів.

Праця робить глибокий, фактологічний аналіз письмових, археологічних, лінгвістичних, топографічних та картографічних джерел, більшість яких під таким кутом зору, аналізується та апробується вперше на підставі свідчень джерел та наукових праць, які за сукупністю їх аналізу, відтворюють процеси зародження і становлення християнських унійних процесів на території України, які привели до утвердження Української Греко-Католицької Церкви.

Наукова праця «**Нарис історії Української Греко-Католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів**» видання II,

видрукована з нагоди 60-ти ліття з Дня Народження (1960-2020р) автора.

З працею можна познайомитися на сайті Інституту Східної Європи -

www.easterneurope.nethouse.ua

ISBN966-665-347-8

© Ідзьо В.С., 2020р.

Зміст

Нарис історії Української Греко-Католицької Церкви – за свідченнями джерел російських архівів.....	4
Список джерел та використаної літератури.....	44

Фото.1. Фана УУМ і УІК, з написом: «Вітаємо Святійшого Отця в Україні» - розвернута головою УІК, ректором УУМ, Віктором Ідзьо під час зустрічі Папи Римського Івана Павла II у Львові.

Фото.2. Пам'ятна медаль якою був нагороджений голова УІК, ректор УУМ, професор Віктор Ідзьо.

Нарис історії Української Греко-Католицької Церкви за свідченнями джерел російських архівів

Причина остаточної релігійної Унії 1596 року лежить дуже глибоко в історичній та християнській культурно-духовній свідомості України, яку слід виводити від часу відвідин в I столітті нашої ери української землі апостолом Андрієм Первозванним, який започаткував на Дніпровських пагорбах, поставленням хреста, просвітлення язичників.

В подальшому унійно-християнський процес продовжується на території України в III-IV століттях нашої ери, коли готи-християни разом з українцями-галичанами у продовж 175 років проживали на території Прикарпатської України, зокрема в Галичині та спільно з українінськими князівствами хорватів, уличів та тиверців, спільно створили першу, відому з історичних джерел “Готську християнську єпископію”, християнські зверхники якої, від цього гото-українського християнського згромадження, взяли за безпосереднім веховним проводом християнського Карпато-Дністровського(готського) єпископа Вульфїлли в 325 році нашої ери, участь у Першому Вселенському соборі під керівництвом римського християнського імператора Костянина Великого, і тим самим утвердили в IV столітті започаткували Вселенське християнство на території України, передусім на території Карпат, Прикарпаття та Подністров’я.

В подальшому на цій же території, цей же україно-хорватський народ, за свідченням візантійського імператора Костянина Багрянородного був хрещений місіонерами з Риму, християнський архієрей якого, папа римський у VII столітті, тобто у 640 році нашої ери, хрестив хорватів від імені єдиної Вселенської християнської Церкви.

В подальшому в VIII-X століттях в Україні, та території Карпат, Прикарпаття і Подністров’я, поширюється християнство з Велико-Моравської держави, яке за своє суттю було Вселенським і очолювалося римським архієреєм.

З X століття по XIII внаслідок входження Хорватського князівства до складу Руси-України, в духовній та релігійній культурі якої з 988 року великим князем Руси-України Володимиром Великим, було запроваджено християнство з Константинополя.

Отже в Русі-Україні з X по XIII століття запанувало візантійське християнство, яке вплинуло на всі сфери українського політичного і культурно-християнського життя.

На початку XIII століття в епоху понтифікату визначного Папи Римського Іннокентія III на території Карпат, Прикарпаття і Подністров'я, Подунав'я, де з XI століття утвердилося могутнє Галицьке князівство, яке почало інтегруватися в західно-європейський і католицько-християнський світ, починається реально-конкретний унійний об'єднавчий християнський рух.

Цей унійний об'єднавчий християнський рух на території Галицького князівства утверджується утворенням Галицького королівства в 1215 році, коли угорський король, галицький князь з 1214 року Коломан, був коронований на Різдво Христове 2015 року на короля Галичини і тим чином започаткував європейський унійний процес на українських землях...в рамках створеного Папою Римським Галицького королівства[1,с.116-121].

В подальшому, в середині XIII століття, володар Русі-України великий князь Данило Романович, своєю коронацією на короля Русі-України в 1253 році офіційно для всієї давньоукраїнської держави затвердив цей процес і зробив його не поворотним.

Власне король Русі-України в 1253 році Данило Романович Галицький утворенням королівства Русі-України остаточно на всі подальші віки затвердив Унію Української Православної Церкви з Вселенською - Римською Церквою. Його унійну діяльність на межі XIII-XIV століть продовжили його нащадки, король Русі-України Юрій I і особливо в XIV століті король Русі-України Юрій II...[2,с.16-32].

Для розуміння історії унійних процесів в історії України, які продовжувалися в XV-XVI століттях, і які породили Берестейську Унію 1596 року, що була проголошена спочатку в Римі в грудні 1595 року, а потім в жовтні 1596 року в Україні, наголосимо, що вона мала виняткове значення для інтеграції українського політичного, економічного та культурно-християнського суспільства, правлячої української князівської еліти, зокрема королівсько-князівського роду Острозких, здобути незалежність від польського, московсько-російського та інших європейських впливів, і самостійно вступити у висококультурне західноєвропейське політичне та християнське середовище.

Історична наука, зокрема XIX-XX століть багато раз зверталась до з'ясування цього політико-християнського та історико-релігійного питання зародження та становлення унійних відонис християнських конфесій, передусім православної та католицької на території України.

Прогресивна європейська історична література XVI-XX століть по питання остаточного утвердження багатовікових унійних стремліть в християнсько-юридичному акті Берестейської Унії, наголошувала, що Унія 1596 року народила Українську Греко-Католицьку церкву, однак ніхто цих вчених не врахував та не вивчав процесів її генези, починаючи з часу апостола Андрія Первозванного до часу першої Унії 1215 року, епохи галицького короля Коломана та другої унії 1253 року, епохи короля Руси-України Данила Галицького XIII століття, епохи третьої унії XIV століття короля Руси-України Юрія II.

Сукупність проаналізованих в московських секретних архівах, джерел дають право наголошувати, що релігійна християнська Унія Української Православної церкви з Вселенською-Римською церквою була давньою політичною та християнською ідеєю в головах українських політиків від короля Данила до його нащадка князя Костянтина Острозького. Ідея Унії витала і в головах українських християнських православних митрополитів, вінцем рішучості яких за XIV-XVI століття виявився визначний київський і всієї Руси-України митрополит Рогоза[3,с.33-40].

Ситуація наприкінці XVI століття в українському суспільстві склалася складна із-за наростаючої конфронтації між польською католицькою і українською православною елітою, де польська еліта в примусовому характері вважала необхідність повного окатоличення українського народу.

За таких обставин українська еліта вирішила в обхід польського релігійного надхнення самостійно вступити в переговори з Римом та Католицькою Церквою, яка не вірила в спроможність польських релігійних кіл утворити Унію з Українською Православною Церквою.

Внаслідок компромісу в релігійних питаннях, була досягнута Унія згідно якої українська релігійна і політична еліта попадала на пряме символічне підпорядкування до римського папи, залишаючись при цьому в традиційному візантійському обряді, з

широкою автономною політико-релігійною структурою і не в підчиненні польської католицької церковної еліти[4,с.39-42].

Найбільшу увагу при вивченні питання Унії 1596 року привертає увагу особа князя Костянтина-Василя Острозького (1526/27-1608), який по праву є найталановитішою особистістю свого часу: політиком, громадським, науковим та релігійним діячем в Україні-Русі в XVI - початку XVII століття.

Як засвідчують джерела, князь Костянтин-Василь Острозький приймав участь практично в усіх визначних подіях свого часу і в першу, чергу слід відмітити його визначна роль визначається в підготовці і проведенні Брестської унії.

Князь Костянтин Острозький, як ми бачимо в XVII столітті пішов шляхом свого не менш енергійного предка XIII століття, короля Руси-України Данила, який в 1253 році вперше з'єднав всю Руську церкву з Римською, Унією[5,с.222-228].

Ця подія, очевидно ще була пам'ятна і в XVII столітті, оскільки спричиняла її відновлення за безпосередньою участю князя Костянтина Острозького. Власне такий крок князя-захисника національних та культурно-релігійних інтересів українського народу, який зупинив повне його ополячення. Своїми кроками князь Костянтин Острозький, як захисник і покровитель науки і Православної Церкви, зробив все для підняття морального, культурного і наукового рівня українського народу. Власне таким його прослідковували українські вчені XIX століття, зокрема П. Куліш. На його думку, князь Костянтин Острозький, який правив Україною-Руссю незалежно від Польщі, нагодивши з нею феодальні відносини в останній чверті XVI століття так, що український марод мав право вільно розвивати свою культуру, релігію. В зв'язку з тим значенням, яке князь Костянтин Острозький відігравав в історії Руси-України в XVI-XVII ст., нам слід розглянути в першу чергу ранній етап його діяльності, а власне почати сторожко епопею політичного сходження князя Костянтина Острозького з початку 80-х років XVI століття.

Власне в цей же час пройшов процес утвердження князя, як політичного лідера Руси-України. В цей час він відкрито переходить в опозицію до влади Речі Посполитої. В цю визначну для унійних християнських процесів епоху, князь Костянтин Острозький уособлює владу, політичну і передусім економічну від Києва до Галичини. В цей же час проходить його входження в

роль духовного лідера, який в обороні православ'я, на пряму з'єднав його в обхід релігійної структури Речі Посполитої з Римською церквою. Така позиція князя Костянтина Острозького показує його, як політика та державно-культурного діяча типу короля Руси-України Данила Галицького[6,с.39-42].

Власне по таких політико-релігійних українських процесах і причинах, бажання не підкорятися польській і московській політичним і релігійним елітам і відбулася Брестська унія 1596 року в Україні, яка мала виняткове значення для християнської самобутності українського народу, оскільки унія церков православної і католицької в Україні, проголошувала рівність католицької і православних церков в управлінні ними Вселенським архієреєм папою римським.

Після утвердження реальної ідеї утвердження Берестейської унії, історики багаторазово почали звертатися до вивчення цієї успішної християнської проблеми. Особливо увагу для інтерпритації фактів цієї проблеми приділяли і приділяють російські історики[7,с.80-83].

Як бачимо, ті православні єпископи, які перейшли в унію усвідомили безкорисливому служінню ідеалу єдиної церкви. Особливо варто відзначити по цьому питанню дослідження російського вченого М.О.Кояловича, який як один із перших інтерпритаторів проблеми, намагався доказати, що зародилася і розвивалася ідея унії з Римом тільки в XIV столітті, в 1596 році, виключно через політичну діяльність Риму, який привів в сприятливу для нього епоху, українську церкву до Брестської унії. Головну причину Брестської унії, він бачив у діяльності Католицької Церкви й особливо польських єзуїтів щодо Православної Церкви[8,с.123-146].

Слід наголосити, що цю концепцію зразу було підтримано в Москві, де до неї було доповнене нове "наукове дослідження", яке вже в XIX столітті було апробоване московською православною церквою і розвинуте в XX столітті науковими державними інститутами. За основу було взяте старе "дослідження митрополита Макарія" [9,с.319].

Так митрополит Макарій в своїй "Історії Російської церкви" з'ясовуючи релігійні проблеми XVI століття, походження і наслідки Брестської унії, наголошує, що: "Унія виникла внаслідок двох причин: кризи православної церкви і дій католицьких кіл,

яким уступили корисливі ієрархи на чолі з “жалюгідним” митрополитом М.Рогозою”. Він намагався інтерпритувати “закулісні механізми прийняття рішень про унію”, власне всі ці соціально-політичні повороти в розвитку релігійно-політичної боротьби привели, на його думку до Брестської унії[10,с.5-10].

Характерно, що ця концепція, яку в свій час розробив російський митрополит Макарій інтерпритують і наступні покоління російських істориків: П.Н.Жукович, Б.Н.Флоря, С.Г.Яковенко, М.В.Дмітрів[11,с.256-259].

В цілому, всі російські історики цієї проблеми розробляли і розробляють концепцію дискредитацію Берестейської унії, що спостерігається в їх “наукових творах”. Власне вони із-за своєї позиції сприяли породжених конфесіональних конфліктів; з іншого боку - бачамо неможливість боротьби з унійними процесами, вони вдалися до дескредитації самої Української Греко-Католицької Церкви і її лідерів.

Практично на протязі XIX та XX століття інтерпритацією унії займалися майже всі російські історики. Так російський історик П.Н.Батюшков, не вводячи нових зведень про Берестейську унію, проте одним з перших звернув увагу на значущість “протестантського фактора” у генезисі Брестської унії. “Протестанство”, на думку дослідника, менш небезпечне було для московського православ'я, тому, бачучи в уніатах ворогів, дослідник намагаючись принизити греко-католиків та їх православ'я. З цього приводу він наголошував, що греко-католицизм, як протестантство, що поширилося не тільки між католиками, але і між православними, вносить смуту, як в католицький так і в православний світ[12,с.107].

Приблизно така сама позиція і сьогоднішніх російських вчених, які вбачають у виникненні уніатів - розколотників Православної Церкви взагалі і московської церкви, зокрема[13,с.256-259].

XX століття відкрило новий етап вивчення російськими вченими Брестської унії та історії Української Греко-Католицької Церкви. Однак тактика вивчення цієї проблеми у російських вчених не змінилася, вони як з'ясовували “унійну проблему” шляхом доповнення старої концепції, яку ще започаткував митрополит Макарій, так і продовжують у такому ж дусі шляхом інтерпретації Ватиканських архівів, “розвінчувати унію”. У такому ключі зроблені “спеціальні унійних дослідження різних аспектів

цієї проблеми”, які інтерпретували в XX-XXI століттях такі російські дослідники, як: С.М.Яковенко, Б.Н.Флоря та М.В.Дмитрієв. Останній, зокрема наголошує: ”що в цілому, пануюче на сьогоднішній день в історіографії й історичній свідомості уявлення полягає в тому, що Брестська унія була результатом католицької політики і пропаганди, що знайшла відгук у православному середовищі через кризу Київської митрополії” [14,с.80-83;с.5-10; с.256-259].

Разом з тим, у генезисі Брестської Унії, вважає сучасний російський історик М.В.Дмитрієв, є ряд аспектів, що не одержали належного висвітлення в історіографії.

По-перше, не звертається уваги на той факт, що наступність між, з одного боку, католицькою пропагандою на користь унії (Б.Гербест, П.Скарга), церковно-політичними планами курії (А.Поссевино), політикою польського уряду у відношенні православ'я в 1560-і - 1580-і роки і, з іншого боку, унійним проектом, що народився з ініціативи православних єпископів у 1590 р., далеко не так очевидно, як прийнято думати. Скоріше справедливо протилежне: джерела не дають основ укласти, що унійний план 1590 р. був відповіддю на пропаганду і політику польського і римського духовництва.

По-друге, принципове значення має факт, що унія, проголошена в Римі і Бресті в 1595/96 р., мала дуже мало загального з унійним проектом православних єпископів, що отримали закінчене вираження в документі (“32 артикулах”), прийнятому в червні 1595 року. Відповідно, генезис унійного плану 1590-1595 років і Унії, заявленої Брестським Собором у жовтні 1596 року - далеко не те саме.

По-третє, до цих пір не вивчені мотиви і причини, якими керувалися православні, йдучи до унії, хоча іноді вказувалося, що вони істотно відрізнялися від тих мотивів і уявлень, якими керувалися католики. А тим часом без аналізу цієї сторони справи ми позбавляємося логічної ланки, зовсім необхідного для конкретно-історичного пояснення генезису унії.

По-четверте, нарешті, ясно, що ініціаторами унії стали саме православні єпископи і що їхнє прагнення до унії спочатку було підтримано значною частиною (якщо не більшістю) верхів православного суспільства. Як це пояснити? Загальні посилання на кризу православної церкви в цьому випадку нас задовольнити не

можуть. Чому для подолання кризи вважалося і можливим, і потрібним піти на унію з Римом? У чому саме православному духовенству бачилася криза? Як осмислювалися його причини? Які шляхи - крім унії - пропонувалися для його подолання? Чому в підсумку була обрана саме унія? Відповідь на ці питання лише почасти намічений у недавніх дослідженнях (головним чином, у роботах російських вчених XIX та XX століть[15,с.256-259].

Приблизно такої ж концептуальної інтерпритації епохи утвердження та укладання Брестської Унії притримуються всі сучасні російські вчені Б.М.Флоря та С.Г.Яковенко[16,с.59-75; с.131-154].

Аналіз їхньої наукової творчості дозволяє зробити висновок, що дані вчені повністю поділяють точку зору наукових та релігійних кіл православної ієрахії московського патріархату і тільки з плімо політичних процесів, зокрема отримання Україною повної державної незалежності, та відновлення діяльності Української Греко-Католицької Церкви, намагаються з урахуванням цього визначного політико-християнського явища, творити свої інтерпритації. Стає усе більш і більш очевидним, що російські історики, як у минулі так і сучасні часи, розглядаючи джерела з питань Берестейської унії в Україні, та причини розвитку Української Греко-Катлицької Церкви, унійних процесів в Україні та Білорусії, вважають єдино правильною точку зору апологетів історико-церковного конклаву московського патріархату, найгострішого й найголовнішого релігійно-суспільного конфронтанта сучасності.

Тому, проаналізувавши їх твори, їх теорії, аналіз джерел які вони приводять, приходимо до висновку в некритичності та тенденційності їх висновків.

В своїх пошуках сучасні російські історики применшують роль Брестської Унії, як і унійних християнських процесів взагалі в Східній Європі, особливо відверто дескредитує християнські унійні процеси науковий співробітник інституту стратегічних досліджень, що при президенті Російської Федерації, А.М.Окара, який не бачить прогресивності унійних процесів в житті українського народу. Він в своїй творчості спонукає до релігійної конфронтації шляхом інтерпретації фактів та джерел, які він вишукує, насамперед, в середині українсько-білоруського суспільства XVI століття. Агресивний москвофіл А.М.Окара

ропалюючи міжнаціональну та релігійну ворожнечу, вважає неможливим релігійного унійного процесу з католицьким світом. Все це він розглядає в своєму історико-релігійному світобаченні в якому зайняв агресивну позицію щодо відновленої, ганебно знищеної сталінською Москвою, Української Греко-Католицької Церкви. А.М.Окара не проглядає історичного процесу суто українського християнського розвитку українського народу, витвором якого і стала кристалізована в XVI столітті Українська Греко-Католицька Церква. Він не бачить в утворенні та розвитку УГКЦ історичного процесу, а тільки бачить в її становленні християнсько-політичний вплив Риму...[17,с.46-54].

Таким чином, сучасні російські вчені, як і їх попередники, розглядають унійні процеси в Україні та Східній Європі через призму світобачення науковців, та наукових закладів Московського патріархату, без критичної оцінки сукупності фактів та процесів, які проходили і проходять в Центральній-Східній Європі, доповнюючи свої концепції шляхов інтерпритації ватиканських та українських архівних джерел, матеріалів та концепцій сучасної української історичної та релігійної історико-релігійної науки.

Не дивлячись на це українським вченим, які вивчали проблему унійного руху в Росії у першій чверті XX століття було відомо, що в “австрійській Україні” будителем української національної ідеї стала Українська Греко-Католицька Церква[18,с.319-325].

Особливо цей процес став посилюватися з того часу, як митрополит-граф Андрей Шептицький очолив Українську Греко-Католицьку Церкву, юрисдикція якої поширювалася і на американських, канадських, австралійських, аргентинських, бразильських та європейських українців.

Що стосується самого митрополита-графа Андрея Шептицького, зазначав журнал московських українців “Украинская Жизнь”, то його рід належить до старої галицької аристократії яка вперше фіксується в документах князя Льва у якого пани Шептицькі були галицькими боярами. На протязі останніх століть у різний час представники цього аристократичного графського роду займали Львівську, Перемишльську, Кам’янець-Подільську греко-католицькі кафедри. Так єпископами греко-католицької церкви були Варлаам, Лев, Анастасій Шептицькі. Їх діяльність, як громадсько-політичних,

релігійних діячів була направлена на інтеграцію українського суспільства в Європу. В першу чергу вони пеклися, щоб український народ Галичини міг отримати широку європейську освіту, робили все, щоб українські священники піднялися на той рівень, на якому стояв католицький священник Європи. Як більшість тогочасних українських вельмож, культурних та релігійних діячів вони робили все, щоби поширити унію на весь український народ.

Сьогоднішній голова Української Греко-Католицької Церкви, зазначав дописувач “Украинской Жизни” Юрій Стрижавський, митрополит-граф Андрей Шептицький має зовсім інші спрямування діяльності. В області церковної і сфері національно-політичної діяльності він займає зовсім іншу позицію ніж його попередники єпископи. Переконаний католик, але вірний східному обряду, уніат по духу Володимира Соловйова, митрополит Андрей в той же час щирий патріот свого народу і свідомий син Руси-України. Очищаючи східний церковний обряд від католицьких прошарків часів нововведень Варлаама, Льва і особливо Анастасія Шептицького, а також їх попередників і послідовачів, виправляючи церковний обряд від латинських впливів, митрополит Андрей вважає, що такий новий самобутньо українській Унії суджено звершити велику справу по об’єднанню усього українського народу. Та теорією митрополит Андрей не обмежується, оскільки отримавши широку і блискучу як світську так і духовну освіту він в майбутньому може зробити так, що український народ повірить йому і весь стане під його скіпетр. Його особисті якості можуть стати прикладом і повести український народ до боротьби за національне та релігійне звільнення. Титулований український шляхтич, європейський граф, багатий землевласник, доктор юридичних і філологічних наук він в свій час відмовився від блискучої кар’єри і проминяв мундир гвардійського офіцера на рясу на перекір бажанню родичів і передусім матері він вступив в ряди українського греко-католицького духовенства.

Пройшовши усі ступені священницького і монашого служіння він у 1900 році отримав кафедру львівську і всієї Галицької України. З тих пір не було такого випадку, щоб якісь культурно-спільні починання українців Австрії чи Америки не здійснювалися без його допомоги чи участі, моральною чи

матеріальною підтримкою. В останній час митрополит Андрей пожертвував велику суму грошей на український університет, а будучи постійним членом Верхньої палати австрійського парламенту він завжди захищає інтереси українського народу. На протязі свого 20-ти літнього служіння в якості голови Української Греко-Католицької Церкви митрополит Андрей зумів прихилити до своїх ідей утворення Української держави і Української Церкви немало однодумців як світських так і духовних. Його розбудову Української Греко-Католицької Церкви підтримують усі римо-католицькі єпископи і священники римський папа. Усі сьогочасні українські єпископи і священники є щирі виконавці волі митрополита-графа Андрея. З його діяльністю змушені рахуватися навіть пихаті польські ксьондзи, які вважають, що Унія яку представляє митрополит Андрей поєднує Україну і Польщу.

Єдиномишленниками митрополита Андрея є у більшій мірі римо-католицькі єпископи і священники глибокого Заходу: французи, бельгійці, які спеціально вивчають українську мову і практику східного богослужіння. Вони уродженці Британії, Лєсжа переймають український обряд після чого відправляються до українських греко-католицьких громад в США, Канади, Бразилії де стають українськими греко-католицькими священниками. Що стосується українських священників в Галичині, то вони слідуючи прикладу митрополита всеціло поглинені справою нового церковного, національного і культурного будівництва.

На думку митрополита Андрея в основі діяльності підвладних йому священників лежать початки широкого демократизму.

В одному із своїх пастирських послань духовенству в 1901 році митрополи вказував, що священник окрім усього іншого повинен добре знати скільки заробляє кожний його прихожанин, як він живе, чим харчується, який його прожитковий мінімум. Митрополит Андрей вважає, що священник повинен помагати своєму прихожанину не тільки словом, але й ділом, любов'ю повною доступністю. Священник повинен добиватися, щоб в його приході були грамотні люди, вчити людей, організовувати центри "Просвіти" для задоволення національних та культурних потреб народу. Як добрий знак своїм священникам митрополит подає усе на власному прикладі. Він добивається в австрійського уряду рівних прав і української державності.

Його митрополичий дім завжди відкритий для духівництва інтелігенції, студентської та учнівської молоді. Він бере активну участь у роботі українських організацій, є почесним президентом українського страхового товариства “Карпатія”. Заснував на свої власні кошти український історико-етнографічний музей, Канікулярний дім - де проводять канікули набідніші учні, студенти. Митрополит Андрей взяв участь в заснуванні українського учнівського інтернату у Львові, пожертвував грошу на український університет. Все це, що я описав, наголошував відвідавши Львів московський українець Юрій Стрижовський я почув від серйозних людей в Науковому Товаристві ім. Т.Г.Шевченка і в Галицько-Руському Товаристві ім. Качковського. Мені вдалося оглянути усі українські заклади столиці Галицького королівства, міста Львова самим деталним чином, австрійські українці нічого не таїли, вони намагалися показати мені, українцєві з Москви усе, що організували тяжкою працею. Можна сказати, що вони мають чим пишатися. Взнавши, що я українець із Росії, вони дуже гарно мене прийняли і висловили свої побажання, що українці Росії теж повинні мати, як проводиря української справи осередки української греко-католицької церкви, українські наукові та культурні товариства. Українці Росії як і українці Австрії теж повинні дбати про майбутню державність України-Русі. Українців з Львова цікавило, чи мають українці в Росії свою українську церку, українські “Просвіти”, українські газети, журнали. Власне в просвіті я побачив велику карту України від Карпат до Чорного і Азовського морів, великий портрет митрополита Андрея, що висів на великій стіні зали. почув про його палку любов до українського народу. Здивував мене красою собору Святого Юра, львівський монастир отців Василіан. Розмовляв з ними, усі вони щирі українські патріоти зайняті розбудовою Української Греко-Католицької Церкви. “Усі ми переконані католики, однак ніколи на змінимо свого православного обряду. Тут ми шукаємо істину і свободу, яку бажаємо прищепити нашому народу. Досить на високому рівні знаходяться і навчальні і наукові заклади Української Греко-Католицької церкви у яких українські священники отримують європейську освіту. Виїжджають вони з метою поглиблення знань і в наукові духовні заклади Риму, Відня. В отриманні священниками європейської освіти їх підтримує все вище церковне керівництво

включаючи митрополита Андрія. Мені за умов освіченості священників, наголошував при аудієнції митрополит Андрій, вдалося організувати все так, що українське духовенство і на службі і в дома складає одне нерозривне ціле, один духовний організм”. Це мої, наголошує митрополит Андрей - “ друзі і товариші і я вважаю їх кожного своїм другом на ниві української священницької справи”. Ось така в загальних рисах Українська Галичина з її ініціативним митрополитом-графом Андреем Шептицьким, надхненником усіх українських ідей. Без перебільшення потверджую, що ім'я митрополита-графа Андрея Шептицького належить до одного із почесних на ниві сьогоденного українства, яке ми, українці Росії, повинні теж в себе ввібрати[19,с.81-91].

В подальшому “Украинская Жизнь” поміщує матеріал пов'язаний з Українською Греко-Католицькою Церквою уже у час коли внаслідок поразки австрійської армії, російські війська зайняли Галичину і спричинили проти греко-католиків страшний терор. Із секретних документів російської влади ми дізнаємося, що російським урядом був виданий указ: ”Про приєднання уніатів до православ'я”. Після приєднання уніатської церкви до православ'я слід залишити всі ті обряди і звичаї, якими до цих пір жили “руські уніати в Галичині”. Необхідно закрити орден єзуїтів-василіан і конфіскувати їхнє майно, яке повинно бути передане прибулій російській православній церкві. Слід відлучити від митрополитської кафедри митрополита уніатів графа Андрея Шептицького, як керівника єзуїтів. Якщо уніатський священник приєднувався до православ'я то парохію можна залишити за ним. Рекомендувалося в Галичину вислати високоосвічене російське духовенство, яке повинно проводити богослужіння на старослов'янській мові. Із поточних моментів необхідно негайно закрити орден Василіан забрати в них всі бібліотеки, цінності, зробити так, щоб Василіани більше не мали впливу на церковне життя Галичини. Закриття цього ордену буде в Росії сприйняте загальною радістю. Необхідно якнайшвидше відлучити від посад уніатських єпископів, які діють в угоду Австрії і які намагаються латинізувати східний обряд. Необхідно викорінити з сіл уніатських священників і привести тудт російських, православних. Необхідно в як найкоротший термін висилити всіх уніатів, єзуїтів з Галичини. Зробити все можливе, що б прибувші російські

священники були в фінансовому достатку їх слід профінансувати за рахунок російської казни. Усе управління церковними справами Галичини передати в управління волинському єпископу Євлогію. В якості майбутнього митрополита Львівського призначити архієпископа волинського Антонія[20,с.95-99].

Така ситуація обтяжилася ще більшою втратою серед єпископів Української Греко-Католицької Церкви.

Як сповіщає “Украинская Жизнь” в Перемишлі 20 квітня 1915 року помер греко-католицький єпископ Чехович. Під час усієї облоги російськими військами Перемишля єпископ залишався в місті і був одним з ініціаторів всесторонньої допомоги мирному населенню. Із смертю перемишльського єпископа Чеховича Українська Греко-Католицька Церква залишилась без архиєрейського керівництва. Митрополит Андрей Шептицький був засланий російською владою в центральні губернії Росії, єпископ Хомишин при зайнятті російськими військами Галичини виїхав в Відень. В цей же час біженці з Галичини,у слід за єпископом, як сповіщає “Vorwärts” і духовним кліром заповнили центральні райони Австрії. В Відні знаходилося 250000 тис. осіб, в Нижній Австрії 25000 тис. осіб, в Вірхній Австрії 22000 тис. осіб, в Штирії 30000 тис. осіб, в Каринтії 10000 тис. осіб, в Зальцбургу 3000 тис. осіб, в Тиролі 2000 тис. осіб, в Країні 4000 тис. осіб, в Богемії 115000 тис осіб, в Моравії 35000 тис. осіб, в Австрійській Сілезії 5000 тис осіб[21,с.114].

В цей же час українську громадськість в Росії починає турбувати доля полоненого і вивезеного в Росію митрополита Андрея Шептицького. Російська преса все більше починає приділяти увагу уніатам. В 10 номері часопису “Гол. Мін.” за 1915 рік поміщена велика стаття С.П.Мельчунова, яка присвячена “Історії воз’єднання уніатів в Росії”[22,с.10-20].

Багато матеріалів С.П.Мельчунов почерпнув із дослідження А.Є.Коні, який в 80-х роках XIX століття в часописі “На жизненном пути” помістив статтю “Униатские дела” у якій намагався з’ясувати відносини між православною і уніатською церквами[23,с.515].

В цей же час, наголшує С.П.Мельгунов, коли російські війська приєднали до Росії Галичину почалась кампанія воз’єднання уніатів з православ’ям і русифікацією населення. Однак унія настільки війшла в свідомість населення, що зразу знищити її було

неможливо. Щоб подолати уніатів, наголошує С.П.Мельгунов, треба знати їх історію в тому числі і в Росії. Оскільки Унія в XVI столітті мала своїх прихильників і в Росії то московський уряд ніяк не міг вплинути на її припинення поширення серед росіян. Невеликі виступи православних проти уніатів не могли примусити московський уряд військовим шляхом припинити проникнення уніатів в Росію. В уніатів було багато сторонників і в самій Росії, що заставляло російський уряд уже в XVII столітті і особливо в XVIII задуматися як би припинити уніатський рух в Росії. Однак він існував і мав певний вплив на російське суспільство. Багато російських державних, наукових та культурних діячів були уніатами. Уже при імператорі Павлі I уніатські священники могли вільно полемізувати з православними священниками. Уже при імператорі Павлу уніатам було дозволено мати три уніатські парохії в Росії. Імператором Павлом I були прийняті міри, щоб уніатів не переводили в православ'я.

Указом 1797 року уніати були приєднані до католиків і підчинені католицькому єпископу. В цей же час уніати в Росії намагаються організувати першу єпископську кафедру в Росії. Як вважає С.П. Мельгунов, вона без державного утвердження існувала формально до 1804 року.

В 1804 році уніати отримують незалежність і вперше в Росії входять в центральну римсько-католицьку колегію. Незалежно вводять в центральну римо-католицьку колегію представників від уніатських парохій Росії.

В 1805 році в цій же колегії утворено самостійний уніатський департамент, а в 1806 році уніатська єпископія, діяльність якої через брак джерел нам маловідома.

Однак відомо, що російський уряд спеціальним указом признав за уніатами право на самостійне існування. Однак, це був тільки тимчасовий компроміс. Життя показувало, що уніати почали відігравати велику роль в російському суспільстві. На них до уряду посипалися скарги від російської православної церкви. За таких умов не дивлячись на визнання уніатів, російський уряд почав робити усе, щоб уніати не могли поширювати ідей унії серед широких народних мас. Російська Православна Церква налякана діяльністю уніатів призвала уряд до "поступового знищення уніатів в Росії". Однак громадська думка була лояльною до уніатів. Ось що говорили в Росії про уніатів: "Народні маси бачили в унії

свою релігію і цінили її як таку яка вміла в Росії вжитися як з православною так і з католицькою. Унікальність уніатів полягає в тому, що вони своїм проміжковим становищем були зв'язуючою ланкою між православними і католиками. Уніат любив свій обряд, свого священника, а коли його не було ходив в католицький костюл або в православний собор знаходячи і тому і в другому усе необхідне для себе. Уніати в Росії - це та народна релігійна терпимість, те здорове і раціональне почуття віри, яке прижилося і в Росії і не стало обузою для російського суспільства"[24,с.10-20].

Царювання Миколи I різко змінило долю уніатів в Росії. Уніатська церква, яка була офіційно признана російським урядом, російськм суспільством дуже швидко стає гонимим і переслідуючим. Бажання "русифікувати" малоросів поставило перед урядом завдання "знищити уніатів". За таких умов російський уряд взяв на озброєння лозунг "православ'я, самодержавність, народність".

Під таким лозунгом російський уряд взявся знищити уніатів в Росії. знищити унітів було не так просто, як проголосити проти них війну. як тільки російський уряд вдався до репресій уніатське питання постало в усій Європі.

Дослідник С.П.Мельгунов наголошує, що війна з уніатами, яку оголосила Росія налякала усі католицькі держави, які ніяк не могли зрозуміти політики Росії, оскільки остання визнала на всю Європу, що уніатство є признане як християнська релігійна течія росвійською державою. Проти притіснення уніатів в росії виступив єдиний і надійний захисник уніатів папа римський, який закликав усі католицькі державиви вплинули на російський уряд. Все це загрожувало російському уряду ізоляцією від католицької Європи, яка визнавала і оберігала уніатів в Росії[25,с.10-20].

Однак не дивлячись на всі протести урядів європейських держав уніатів почали знищувати і надхненником знищення була Російська Православна Церква. Проти насильницького викорінення уніатів з Росії виступили генерал-губернатори Долгорукий і Лазімов, які протистували проти жорстокості, яку влада виявила проти уніатів. Вони наголошували, що тортури і жорстокість ще більше укріплять уніатів в російському суспільстві, вони стануть мучениками і це ще більше укріпить позиції уніатів в Росії.

Однак царський уряд не перебирав ніякими засобами і в 1860 році уніатство в Росії було знищене.

В Росії не було уніатських парохій в яких би російська влада не чинила беззаконня і насильства. На уніатів були кинуті війська. Нещасних людей мордували холодом і голодом, заганяти насильно в православ'я. Це був час, коли в Росії настав релігійний терор і насилля. Закони припинили функціонувати для всіх тих хто сповідував унію. Губернатори загрожували уніатам засланнями, грошовими штрафами, погромами військових. Однак ніякі загрози не заставили уніатів Росії признати себе православними. Усі хто признавали унію не ходили в російську православну церкву, не хрестили там дітей, тайком хоронили померлих. За такі провини уніатів висилали в Сибір, віддалені райони Росії. Як зазначають багаточисельні свідчення російська православна церква не бачила вцьому нічого поганого. Навпаки російське духовенство допомагало знищувати уніатів за допомогою військової машини російської імперії. За таких обставин “місіонерство” Російської Православної Церкви з військами і нагайками, штрафами і виселеннями можна віднести до найповажніших християнських вчинків.

З 1876 року уніатів почали кидати в тюрми, що заставило сколихнутись весь цивілізований світ. Російську Православну Церкву назвали церквою дьявола, від неї відвернувся увесь християнський світ.

Побачивши, що Європейська громадська думка всеціло настроєна проти Росії, російський уряд, щоб спасти своє “азіатське лице варвара” заявив: ”что к бывшему греко-униатскому населению должны быть применены начала веротерпимости на широких основаниях... Вследствии чего преследования их не должно иметь места...”.

Однак усі ці лицемірні заяви були проголошені після тотального знищення пихильників унії в Росії. Усе це намагались показати перед Європою. Документ “Про уніатів” було затверджено Олександром II, але в практику він не вніс нічого нового. Олександр II бажав своєю доброчинністю наклонити уніатів до православ'я, але уніати, не дивлячись на репресії, існували і не бажали ставати православними.

В 1890 році Сенат припинив гоніння на уніатів і вони залишалися в підвішеному стані до 1904 року.

В 1905 році російський уряд під тиском західних католицьких держав проголосив маніфест згідно якого “Росія оголошувала віротерпіння”. Згідно положень цього маніфесту російський уряд припиняв “просвітницьку роботу з уніатами”. За таких обставин насильно загнані в православ’я уніати знову повернулися до унії [26,с10-20].

Однак цей маніфест був виданий у час революційної пори, коли російський уряд був слабкий і намагався заспокоїти російське суспільство різними пом'якшуючими маніфестами і циркулярами. Рівно через 10 років в 1916 році Європа стала свідком нового бажання насадити російське православ’я серед уніатів Галичини за допомогою військової сили.

Однак малоосвічені російські військові, попи лиш викликали відразу серед галичан і тим самим заставили останніх стійко триматися своє національної Української Греко-Католицької Церкви.

В цей же час побачивши неможливість знищити Українську Греко-Католицьку Церкву в Галичині ключові політичні діячі Росії заявили, що Уніатську церкву в галичині потрібно залишити в незмінному вигляді. Вона може бути корисною для російського суспільства. Російський професор Пальмов призвав російський уряд залишити уніатів в Галичині в спокою.

У нас в Росії після політики релігійного фанатизму і політичної близкорукості ми поставили себе в політичну і релігійну ізоляцію з усією Європою.

Ні терор ні репресії уніатів Росії не заставили їх зректися унії. Я пропоную повернутися Росії до віротерпимості. Якщо ми знову повторимо свою помилку в Галичині то в моральному історичному і релігійному аспекті втратимо її назавжди. В Росії боротьба з уніатами потерпіла фіаско, де позиції російського уряду великі. В Галичині ж де унія не тільки ввійшла в плоть і кров, а ввіпала отримати повні правові гарантії її намагання ліквідувати закінчиться нещівною поразкою і соромом для Росії...[27,с.49-67].

Однак російський уряд повважав, що зайнявши Галичину він повинен запровадити у ній православ’я. Історичний досвід показував російському уряду, що уніати повинні з’єднатися з російською православною церквою хочуть вони того чи ні. Однак уже російські дослідники питань унії сумнівалися в правильності дій уряду. За три століття діяльності уніатської церкви в Галичині

вона стала любимою в народі, що не могло Галичан ні за гроші ні за інші матеріальні блага нашвидкоруч стати православними, тобто зукраїнців перетворитися в росіян. чи малоросів, як того бажав царський уряд. На впровадження православ'я в галичині російський уряд грошей не жалів. Із документів видно, що кожний російський православний священник, якого відряджали в Галичину, був забезпечений грошима. Великі кошти на реформу церкви в Галичині були затверджені особливою статтею радою міністрів російського уряду[28,с.87-92].

В цей же час російський уряд все робив, щоб організувати православне церковне управління в Галичині. Спочатку вважали, що управителями церковного життя повинні бути військові священники на чолі з протопресвітером духовенства військового [29,с.116-119].

Однак вирішили, що роль протопресвітера буде мала і не виразна, тому вирішили призначити для галичини окремого православного єпископа трифона, який раніше був єпископом Дмитровським ізобов'язали останнього негайно приступити до своїх обов'язків[30,с.66].

Бачачи розлад в Українській Греко-Католицькій Церкві в Галичині астрійський уряд зробив спробу звільнити митрополита Андрея Шептицького, однак російський уряд відмовив, наголошуючи, що митрополит УГКЦ, граф Андрей Шептицький визнаний в Росії особою особливої політичної важливості, тому обмінювати його на журналіста Янчевського російський уряд не буде[31,с.113-114; с.4-50].

В цей же час із-за вимог австрійського уряду митрополит А. Шептицький після Курська був відправлений в суздальський Спасо-Єфимівський монастир під особливий нагляд настоятеля.

З січня 1915 року по серпень 1916 року Андрей Шептицький перебував в осії на положенні заарештованого. Митрополиту Андрею Шептицькому не дозволялись ніякі зустрічі, тільки декілька разів йому було дозволено відвідати костьол для сповіді. Така жорстока поведінка з митрополитом-графом Андреем Шептицьким пов'язується з постановою церковної влади. Однак яке має відношення церковна влада до полоненого в Львові митрополита А.Шептицького незрозуміло. Яким чином підданий Австрійської держави не православного віросповідування взятий в якості військовополоненого міг стати в'язнем Священного Синоду

- незрозуміло, наголошував журнал “Украинская Жизнь”[32,с.114-115].

Після того, як прогресивна російська преса підняла проблему перебування митрополита-графа Андрея Шептицького в Росії, митрополиту Андрею Шептицькому було дозволено вільно займатися усіми справами, якщо він того побажає навідати богослуження в монастирській церкві, але виходити за межі монастиря без дозволу настоятеля недозволялося, оскільки Спасо-Єфимівський монастир був духовною тюрмою для російських релігійних злочинців[33,с.67].

Припинення російською владою митрополита Андрея Шептицького, його ув'язнення в суздальський монастир застало В.Г.Короленка звернутися до російського уряду з зверненням: “Після зайняття російськими військами Галичини митрополит Андрей Шептицький був вивезений в Росію, коли російські політики проголосили про введення для Галичини широких політичних і релігійних свобод. Великий князь Микола Михайлович гарантував уніатам недоторканість церковного життя в Галичині. Здавалось на цей раз Росія виконає свої обіцянки і дасть національні і релігійні свободи галичанам-уніатам. Однак прибувши в Галичину єпископ російської православної церкви Євлогій розпочав насилля, тобто політику релігійної нетерпимості. Єпископ як військовий почав переслідувати українців-уніатів, тому митрополит граф - Андрей Шептицький виступив на захист гарантованих російським урядом національних і релігійних свобод, за що був по насильницьки вивезений в Росію.

В Росії митрополит Андрей Шептицький намагався відвідувати православні храми, але не відомо по яких причинах його російське духовенство виганяло із храмів, приміняючи до нього стародавнєхристиянське правило, яке виникло ще у час гоніння на християн: “Изидите”...

Все це говорить про дикість російської православної церкви, особливо у тому випадку коли Синод посадив митрополита-уніата в тюрму для релігійних злочинців. Треба зрозуміти, що митрополит-уніат голова чисельної пастви підчиненої папі римському, якого признає найголовнішим християнським архієреєм. Він підданий ворожій поки що нам державі, однак ми не маємо ніякого права ув'язнювати в тюрму де сидять російські релігійні злочинці. Невже Росія водночас об'являючи уніатам

свободу і релігійну нетерпимість думає прихилити уніатів репресіями на свою сторону. Обіцяючи уніатам волю і водночас ув'язнюючи митрополита УГКЦ А.Шептицького Росія показує своє дворушництво, яке характерно взагалі для Росії в поведінці з українцями починаючи з XVII століття, тобто з часу “укладення договору”, за трактовкою російських вчених “царя Олексія Михайловича з Богданом Хмельницьким”, якщо такий договір дійсно був, а не був сфальшований Росією пізніше, оскільки про нього немає в російських архівах підтверджень...?”[34,с.79-81].

Російська тюрма в Суздалі була тяжким ударом для митрополита Андрея Шептицького, скоро він захворів і його перевели в один з південних монастирів. Після цього він був переведений в Ярославль, а в подальшому в Петроград [35,с.108].

Поводячись жорстоко з головою Української Греко-Католицької церкви російський уряд об'явив “повну волю всім релігіям”. У Вас громадян Росії тепер є можливість вільно сповідувати любую релігію: “мусульманство, лютеранство, юдаїзм”. Та як вірно зауважив В.Г.Короленко уніатську релігію російський уряд не дозволив, коли цивілізовані країни Європи виступили на захист уніатів російський уряд заявив: “у нас фактически нет унии, у нас православие...”. Отже наголошував В.Г.Короленко Росія залишалася дворушницькою, особливо у питанні уніатської релігії в Росії[36,с.14-38; с.132-133].

Заслання митрополита Андрея Шептицького в Росію тільки ускладнили національні і культурні відносини Росії і Галичини. Фактична ліквідація Української Греко-Католицької Церкви була бар'єром через який з Росією не бажали спілкуватися навіть союзники у війні. Ув'язнення митрополита Андрея Шептицького, який для Галичини був символом національного, духовного і культурного відродження, показало галичанам сутність російського великодержавного і церковного шовінізму, сутність Російської Православної Церкви. Росія миттєво ліквідувавши Українську Греко-Католицьку Церкву показала всьому світу небажання миритися з національними, духовно-християнськими інтересами українського народу...

Підводячи підсумок всьому вищесказаному, що з'ясовувалось відносно Української Греко-Католицької Церкви на шпальтах часопису московських українців “Украинской Жизни” з 1912 по 1917 роки, зауважимо, що ні ліквідація Української Греко-

Католицької Церкви російським самодержавством ні арешт митрополита Андрея Шептицького не похитнули віруючих.

З приїздом митрополита Андрея Шептицького з російського заслання Українська Греко-Католицька Церква знову відродилась, скинувши тяжкі окови російського насилля...[37,с.96-102].

Слід особливо наголосити, що російські газети часу Першої світової війни, широко висвічували зайняття Росією Галичини і арешт і вивіз в глушину Російської держави главу Української Греко-Католицької Церкви, митрополита Андрея Шептицького.

Із свідчень журналу “Украинская жизнь”, який прослідковував перебування митрополита-графа Андрея Шептицького в Росії ми дізнаємося, що зі Львова митрополит Андрей Шептицький був перевезений російським військовим командуванням в Нижній-Новгород. Після недовгого перебування в Нижньому-Новгороді, митрополита Андрея Шептицького було переведено до Курську. По свідченнях “Руського Слова”, коли австрійське військове командування зрозуміло, що йому прийдеться залишити Львів, влада королівства Галичини і Володимирщини звернулась до Глави Української Греко-Католицької Церкви митрополита-графа Андрея Шептицького з пропозицією покинути місто з відступаючими військами. Військова адміністрація теж з свого боку наголосила, що якщо митрополит Андрей не вийде разом з відступаючими військами, то над ним нависне смертельна загроза. На такі пропозиції митрополит Андрей відповів повним відказом: “Там де паства, заявив Глава Української Греко-Католицької Церкви, там повинен бути і пастир. Я не покину місто ні при яких обставинах і залишусь з народом”. “Бачачи неможливість подальших переговорів з митрополитом Андреем Шептицьким, група священників Української Греко-Католицької Церкви телеграфувала військовому міністрові Австро-Угорської імперії, просячи насильно вивезти митрополита Андрея Шептицького в Відень. Відповіді не послідувало. Митрополит Андрей Шептицький залишився у Львові. Дальше послідувало зайняття російськими військами Львова і арешт російською владою глави Української Греко-Католицької Церкви. У зв’язку з арештом митрополита Андрея Шептицького, преса почала цікавитися його долею.

З цього приводу “Русское Слово”, №220 за 1914 рік опублікувала інтерв’ю з графом Бобринським, який знаходився в

діючій російській армії і перебував у час арешту митрополита-графа Андрея Шептицького у Львові. Бобринський наголошує, що коли Львів був зайнятий російськими військами, генерал Брусілов, ставка якого знаходилась в 20 верстах від Львова послав до митрополита-графа Андрея Шептицького офіцера з пропозицією явитися йому до нього в ставку. У ставці російської армії міш генералом Брусіловим і митрополитом Андреем Шептицьким відбулась дуже довга розмова, після якої митрополит-граф був залишений на волі. Однак з нього було взято слово, що він припинить русофобську агітацію. Слово своє митрополит не стримав і на слідуючий же день виголосив в одному із храмів промову в якій призвав паству боротися до останньої каплі крові з всупившими у межі Австійської імперії ворогами. Я сам в храмі присутній не був, наголошує граф Бобринський, і проповіді тієї не чув, про це мені розповіли мої знайомі галичани. У зв'язку з цим, я явився до генерала Брусілова і доповів йому про проповідь митрополита-графа Андрея Шептицького. Виявилось, що генерал Брусілов уже знав про неї із офіційних джерел. Негайно було дано наказ арештувати порушувшого своє слово митрополита А.Шептицького. Із свого будинку митрополит А.Шептицький був доставлений в автомобілі під конвоєм на вокзал і першим же поїздом відправлений в Київ. Із Києва митрополит Андрей Шептицький був перевезений в Нижній-Новгород. У час переїзду митрополита Андрея Шептицького, всезнаюча петербурська газета "Биржовка" із цілком достовірного джерела узнала, що доля митрополита Андрея Шептицького вирішувалася в Петербурзі на самому високому рівні, на рівні "Імператора". "Однак, не дивлячись на доказовість цілого ряду злочинів зроблених митрополитом Андреем Шептицьким відносно Російської імперії, митрополит-граф А. Шептицький не буде відданий до суду виключно із-за його високого духовного сану. "Якщо ж його перебування в Нижньому-Новгороді для російської влади буде не зручним, то він буде перевезений в друге місце, при цьому рекомендувалося поселити його в Суздальському Спасо-Єфимівському монастирі Володимірівської єпархії, де знаходилась добре обладнана тюрма для духовенства. Суздальська духовна тюрма однак залишилась в стороні від маршруту графа-митрополита Андрея Шептицького і він у скорому переїхав з Нижнього-Новгорода в Курськ, де як свідчать, його по прибуттю

навістив Курський губернатор і голова дворянства Курщини, в супроводі яких митрополит-граф обійшов усі православні храми, а також бував у них на богослужіннях. Газета “Церковь” у своєму №41 за 1914 сповіщала, зі слів архієпископа Курського Тихона, інтересні факти про життя митрополита галицько-руського уніатського графа Андрея Шептицького: “Для його розміщення в Курську відведений був дім-особняк Полтарацького. Митрополиту дозволено вільно роз’їжджати по місту під наглядом поліції. Митрополит навістив архієпископа Курського Тихона і вихлопотав у нього дозвіл навіщати православне богослужіння в архієрейським монастирі, де він стоїть біля олтаря. Митрополит-граф Андрей Шептицький виявив бажання навістити архієпископа Харківського Антонія...

В цей же час митрополит Андрей Шептицький виказав незадоволення відносно зайняття російськими військами Галичини російськими військами наголошувала у своєму №2591 році газета “Колокол”.

Із пізніших свідчень про перебування митрополита Андрея Шептицького в Курську, слід відмітити, наголошує передова стаття газети “День” від 30 вересня 1914 року, що митрополит Андрей Шептицький почав переписуватися з архієпископом харківським Антонієм, який до цього був архієпископом Волинським. Петроградські церковні кола, наголошувалось в статті, з увагою відносяться до цієї переписки. Обидва церковні ієрарха обмінялися декількома листами і зачепили питання улаштування уніатської церкви Галичини в рамках Російської держави. Декілька питань було порушено відносно проблеми переїзду митрополита-графа Андрея Шептицького з Курська в Петроград. Архієпископ Антоній обіцяв доповісти про наслідки від переговорів по поверненню з Петрограда. 15-20 жовтня архієпископ Антоній доповів про наслідки своїх переговорів з митрополито Андреем Шептицьким Синоду Російської Православної Церкви.

З кіл близьких до митрополита Антонія наголошувалось, що митрополит Андрей Шептицький окрім висунутих церковних питань задав російському уряду і Синоду Російської Православної церкви багато політичних питань, такі: як тепер буде відноситись Російський уряд до українського народу, наголошував про необхідність збереження в Галичині ордену Василян, про

необхідність збереження в Галичині поміщицького класу, як устою державності особливо цінного при різко вираженій національній боротьбі в Галичині. Архієпископ Аноній відчасти на ці запитання дав відповідь негативну. По другому питанню архієпископ Антоній повважав, що державне улаштування в Галичині нічим не повинно відрізнятись від улаштування від Волинської губернії і усіх решту губерній Південно-Західного краю. Відповідаючи митрополиту Андрею Шептицькому по питанню необхідності при бомбардуванні Кракова пожаліти наявні там польські релігійні святині, архієпископ Антоній виразив свою глибоку впевненість в тому, що російська армія буде бережно відноситись до польських святинь і не піде по шляху своїх ворогів. Яка буде подальша доля уніатського митрополита наголошує газета "День" невідомо, тому газета вирішила залишити це питання відкритим. Дуже цікавою, на нашу думку, є стаття видрукувана на сторінках Пертербурзького "Биржевика" професора духовної Петербурзької семінарії Пальмова. Шанований в російському суспільстві представник богословської науки висказався з приводу перебування в Росії митрополита Андрея Шептицького так: "Вполне одобряю изгнание митрополита-графа Андрея Шептицкого, променявшего католицизм на унию и протестовавшего против русских завоевателей. Народ графа Андрея Шептицкого не любил считая его аристократом и чуждым себе по духу. Не любил народ епископов Григория Хомишина в Станиславе и Константина Чеховича в Перемышле. Оба они по безхарактерности, страха ради, политикой больше занимались чем просвещением паствы". Ніяких фактів однак, окрім загальних декларативних фраз, підтверджуючих для характеристики митрополита Андрея Шептицького і Греко-Католицької Церкви взагалі, наголошувала газета професор Пальмов не приводив[38,с.1012-104].

Газети за 1915 рік засвідчують, що засланий російською владою греко-католицький митрополит Андрей Шептицький, російською військовою владою, через посередництво свого брата висунув клопотання перед російським урядом на право поселитися йому у Перторгаді. У зв'язку з цим газети розповідають про неприязні стосунки митрополита-графа Андрея Шептицького з архієпископом Курським Тихоном. Петроградська газета "День" пише, що знаходячийся в Курську греко-католицький митрополит-

граф Андрей Шептицький намагався вступити у дружні стосунки з місцевим православним духовенством, у зв'язку з цим він зробив візит до архієпископа Тихона, але той його по невідомій причині не прийняв. Опісля він почав навіщати православні храми, та звідти його вигнали. Ці вигнання митрополита Андрея Шептицького стали предметом обговорення на священному Синоді, у Думі. Чи правда, запитує депутат Думи І.В. Тітов, що в Курську уніатському митрополиту Андрею Шептицькому по розпорядженню архієпископа Тихона було наказано покинути храм після літургії, про що усьому суспільству в деталях розповів журнал "Колокол". Сам же журнал "Колокол" так зображує ситуацію, що склалася внаслідок відвідин митрополитом А. Шептицьким православного храму в Курську: "по літургії митрополиту запропонували покинути храм, оскільки на літургії вірних мали бути присутні тільки православні віруючі. Коли йому у се пояснили і про все розказали то він відповів ієрархам російської православної церкви, що він теж православний." Звичайно, наголошував депутат І.В.Тітов, таке вигнання митрополита Андрея Шептицького є зовсім не вірний крок, такий факт може викликати дуже погане ставлення уніатів до російської влади". Внаслідок клопотання депутату І.В.Тітову відповідає прокурор святішого Синоду В.К.Саблев: "Курський єпископ розуміє, що уніатський митрополит Андрей Шептицький до сомну російської православної церкви не належить, однак саме вигнання з храму факт більше політичний ніж релігійний, у зв'язку з цим, наголошували "Русские Ведомости", питання митрополита-графа Андрея Шептицького слід розглянути на засіданні Думи. Бачачи, що навколо сенсації вигнання митрополита Андрея Шептицького з храму, можна побільшити тираж і коло читачів, "Колокол" спочатку повважав дії архієпископа Тихона правильними, але коли урядова газета "День" помістила статтю у якій заявила про відношення російського уряду до цього питання, вважаючи поступок архієпископа є вірним кроком, "Колокол", наголошує редакція "Украинской жизни" спохватився і його смиренний редактор В.Скворцов зайняв уже зовсім другу позицію, очевидно не без натиску офіційної влади: "Мы с болью в сердце узнали об изгнании православного-униатского митрополита Андрея Шептицкого из православного храма в Курске. Не будем касаться частного вопроса о неприятии

униатського митрополита Андрея Шептицького архієпископом Тихоном. Очевидними є факти, що нанося візити місному Курському духовенству митрополит Андрей Шептицький хотів віддати дань уваження представителям російської православної церкви, але наші ієрархи нося в серці невідому злобу, ненависть, а не любов Христову, вигнали православного митрополита з православного храму. Неприлично православним града, де митрополит православний-уніат обитає не пускати його в храм Христовий. Є постанови, які зобов'язують приймати і неприємних за ради спасення Христового, і приступних і католиків сектантів, і це повинен знати кожен в Христі, кожен священник, а тим більше єпископ, по заповіді предводителів пастви і добродетелів Христових". Треба зауважити, наголошувала редакція "Української життя", що зробивши помилку один раз "Колокол" приклад багато зусиль, багато старань, щоб знову здобути довіру як об'єктивного органу у культурного і інтелектуального читача[39,с.75].

В цей же час, коли на шпальтах газет, на засіданнях Думи, Церковного Синоду виносились судження відносно подій в Курську, сторінках газети "Киевская мысль" наголошувалось, що в Київ привезений із Галичини і висланий в Томську губернію уніатський єпископ Стефан Юрек доктор філософії і професор церковного права Львівського університету[40,с.76].

Прізд єпископа в Росію залишився майже незауваженим у зв'язку розгортанням сенсаційних подій навколо особи митрополита-графа Андрея Шептицького. У зв'язку з інцидентом з митрополитом Андреем Шептицьким, архієпископ Курський Тихон сповіщав Священному Синоду Російської Православної Церкви: "що випадку вигнання митрополита-графа Андрея Шептицького не було, як це сенсаційно розписала преса, і не було такого щоб його виганяли хоч з однієї церкви Курська". Кореспондент "Руського Слова" з цього приводу і з цілком достовірних джерел вказує на наступне: "Скоро по прибуттю в Курськ 26 вересня, в день святкування Іоана Богослова, митрополит-граф Андрей Шептицький з дозволу і у супроводі губернатора Курська Н.П.Муратова прийшов на службу божу у супроводі поліцейського чиновника в церкву Знаменського монастиря і вислухав в церкві всю літургію. Після літургії архієпископ Тихон виразив губернатору Н.П.Муратову своє

незадоволення тим, що уніятсько-православний митрополит-граф А.Шептицький залишився в храмі і після окриків “ізійдіте”, і посив губернатора Курська Н.П.Муратова робити розпорядження, щоби супроводжуючий Андрея Шептицького чиновник після окриків “вийдіть” вивів його з церкви. Губернатор Н.П.Мратов виконав бажання архієпископа Тихона, і супроводжуючий митрополита поліцейський чиновник вивів митрополита Андрея Шептицького з церкви Ізмайловського монстиря. Через неділю митрополит Андрей Шептицький знову прийшов на службу божу до церкви в Знаїтургію. Після цього архієпископ Тихон звернувся до губернатора Н.П.Муратова за роз’ясненням, чому не дивлячись на те, що не по бажанню архієпископа митрополит- уніат граф Андрей Шептицький і далі залишається в храмі після літургії. При цьому архієпископ Тихон виразив здивування, що коли митрополит А. Шептицький відвідує храм, то у той час хазяїном храму являється не він, а адміністрація. Внаслідок протестів архієпископа Тихона губернатор Курська Н.П.Муратов змушений був заборонити ходити митрополиту-графу Андрею Шептицькому на моління в православні храми міста Курська, однак дозволив ходити на службу божу в костел, де митрополит скоро став шанованою особою католицької громади міста Курська, другом і співрозмовником місцевого курського католицького священика. Діяльність митрополита-графа Андрея Шептицького у костелі настільки була бурхлива, його проповіді настільки зачаровували прихожан, що паства костелу почала умножуватися, що занепокоїло уряд. Зробивши костел немовби відправною точкою своєї опори митрополит знову почав відвідувати православні храми. Пристав, який супроводжував завжди митрополита по місту і завжди йому усе дозволяв, навіть після заборони губернатором приходити на моління в православні храми. За невиконання розпорядження губернатора і знову після скарги архієпископа Тихона, пристав по розпорядженню губернатора Н.П.Муратова був арештований на трое діб. Внаслідок остаточної заборони ходити на моління в православні храми митрополит Андрей Шептицький переніс усю свою діяльність в курський костел. В костелі, відмічають джерела, митрополит-граф Андрей Шептицький став справжнім авторитетом усіх прихожан. Його служби стягували до себе велику кількість народу. Усі католики вважали за честь побувати на службі такого високого ієрарха

християнського світу. У скорім часі митрополит Андрей Шептицький став великим авторитетом богословія і піїтики у Курську. Однак, митрополит Андрей у своїх проповідях у костелі почав критикувати місцеве православне духовенство Курська і зокрема архієпископа Тихона, за відсутність у останнього почуття православного зближення, християнської любові. В настоящий момент, зауважує кореспондент газети “Русское Слово” митрополиту Андрею Шептицькому заборонено навіщати навіть костел і він утримується під сторогим домашнім арештом [41,с.85].

Власне цим і завершується період перебування митрополита Андрея Шептицького у Курську, подальша його доля перебування в Росії пов’язується з іншими містами та краями..., і тільки пізніше, після революції в Росії він повернувся на Україну на свою митрополічу кафедру в Львів...[42,с.5-44; с.72-74].

Безсумнівно, що тема нашого дослідження це і подальший розвиток греко-католицьких громад в Росії в ХХ столітті оскільки “гоніння на уніатів, де вони залишалися в підвішеному стані продовжувалося до 1904 року”[43,с.515].

В 1905 році російський уряд під тиском західних католицьких держав проголосив маніфест згідно якого “Росія оголошувала віротерпіння”. Згідно положень цього маніфесту російський уряд припиняв “росвітницьку роботу з уніатами”. За таких обставин насильно загнані в православ’я уніати знову повернулися до унії [44,с.10-20].

З 1891 року в Москві розпочинається відновлення функціонування греко-католицької громади на чолі з священником. Вона, як засвідчують архівні джерела, без офіційної реєстрації, керуючись тільки рішення російської влади, згідно якого в “1890 році Сенат припиняв в Російській імперії гоніння на уніатів”. Власне на такому становищі греко-католицька громада Москви профункціонувала до епохи революції 1904-1905 років [45,с.72-74].

Розглянуті нами документи дають право наголошувати, що до цього часу греко-католицькі громади в Російській імперії офіційно не реєструвались, хоча одночасно не заборонялись, однак їх функціонування владою не заохочувалось. Вони функціонували як неформальні релігійні об’єднання, що видно із архівних документів Москви[46].

В 1905 році російський уряд внаслідок революції та під тиском західних католицьких держав проголосив маніфест згідно якого “Росія оголошувала віротерпіння”. Згідно положень цього маніфесту російський уряд припиняв “просвітницьку роботу з уніатами”. За таких обставин насильно загнані в православ’я уніати знову повернулися до унії. Однак цей маніфест був виданий у час революційної пори, коли російський уряд був слабкий і намагався заспокоїти російське суспільство різними пом’якшуючими маніфестами і циркулярами. Рівно через 10 років в 1916 році Європа стала свідком “нейтральності російського уряду до уніатів в Росії”. Як бачимо із архівних ждерел в Росії боротьба з уніатами потерпіла фіаско, позиція російського уряду в релігійному питанні була поставлена. Однак Унія не ввійшла в плоть і кров Російської держави, і не ввіла отримати повної правові гарантії її намагання закріпитися в критичний час і поширитись по всій Росії. Унійна ідея не була визнана Російською Православною Церквою, а в подальшому російським урядом [47,с.10-20].

Однак, як засвідчують архівні документи, в Москві, в Російській імперії у 1904-1909 роках активно функціонувала греко-католицька громада, яка називалася “греко-католицька церква східного обряду “Різдва Святої Богородиці”. Архівні документи засвідчують, що прихожанин греко-католицької Церкви, інженер-технолог Балашов Володимир Васильович, який проживав в Москві за адресою: Большая Молчановка, д.34, кв.1, був членом греко-католицької громади міста Москви з 1909 року. Як бачимо із архівних джерел греко-католицька громада міста Москви на чолі з священником активно профункціонувала до 1920 року. Ні революції ні війни не припинили її функціонування. У час коли нова влада Рад робітничих та солдатських депутатів утвердилась в Москві і розпочала перереєстрацію всіх в тому числі й релігійних організацій, “Греко-Католицька Церква Різдва Пресвятої Богородиці” теж подала заяву на перереєстрації своєї громади. Як засвідчує архівний документ “Відділу управління Московської Ради робітничих і селянських депутатів від 24 грудня 1920 року, від громади Греко-Католицької Церкви східного обряду Різдва Пресвятої Богородиці до влади поступила заява з наміром заключити договір з Московською Радою робітничих і червоноармійських депутатів по питанню реєстрації громади і

отримання відповідного статусу в місті Москві. В кінцевому результаті греко-католицький рух в різних формах, згідно діючих законів про функціонував до 1930 року і після цього в епоху сталінського тоталітаризму був остаточно ліквідований[48, Ф.66,оп.18,д.326,л.2 об, л.3.].

Таким чином з 1930 року до 1989 року, до часу організації в рамках нової Російської держави української діаспори в Росії, не було греко-католицьких громад в Росії. Вони зароджуються внаслідок необхідності задоволення духовних потреб національно-свідомих українців. Тому в рамках відновлених наукових, громадсько-культурних громад постало питання про становище Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) в Російській Федерації, Москві. Однак скоро російська влада побачила небезпеку в УГКЦ і в зв'язку з введенням нового законодавства, яке обмежує діяльність “нетрадиційних релігійних громад в Росії”, обмежила діяльність УГКЦ в Москві та РФ[49,с.100-106].

До часу прийняття нового “Закону про Релігію”, УГКЦ в Росії мала дві зареєстровані парафії (Омськ, Прокоп'євськ; отці-парохи: Ярослав Сподар і Сергій Голованов), які сьогодні треба перереєструвати. Згідно з даними, поданими о. Сподарем, є десять релігійних парафій зі сформованими десятками засновників у Москві та ряді міст Сибіру та Далекого Сходу. Прийняття нового законодавства ускладнює процес надання УГКЦ юридичного статусу. Новий “Федеральний закон про свободу совісті і про релігійні об'єднання”, визнаючи особливу роль Православ'я в історії Росії, інші християнські конфесії (також і католицизм) ставить на один рівень з ісламом, буддизмом, юдейством і відносить їх до розряду “шанованих” (див. Вступ Закону).

Це, за ст.2, п. 3 Закону, не означає пригноблення свободи совісті для людей інших віросповідань, але на практиці надає певні труднощі і серйозні перепони щодо закріплення юридичного статусу інших конфесій, зокрема УГКЦ в Росії. Так, статті 9, п.1 та статті 11, п.5 цього Закону уможливають реєстрацію місцевої релігійної організації (тобто парафії) лише при наявності документа, виданого місцевими державними органами, який підтверджує існування релігійної групи (не менше десяти чоловік - ст. 8 п.3) на даній території протягом принаймні 15 років. Це значить, що у більшості випадків у державній реєстрації наших парафій буде відмовлено, згідно зі ст.11, п.9 та ст.12, п.1. Парафії

УГКЦ можуть існувати лише на правах “релігійної групи”, яка може функціонувати, відправляти богослуження у приватних приміщеннях, але не має права юридичної особи (ст.7). Про можливість утворення Єпархії у ближчі роки не доводиться й говорити, бо, згідно зі ст.8, п.4 «централізована релігійна організація» (в нашому випадку Єпархія чи Екзархат) визнається законодавством лише при наявності трьох «місцевих релігійних організацій» (zareєстрованих парафій). Якщо на цілій території РФ zareєструється хоча б три парафії, тоді Федеральний орган юстиції міг би zareєструвати Єпархію УГКЦ для Росії (ст.11, п.3).

Крім того, згідно зі ст.8, п.5, “централізована релігійна організація, структури якої діяли на території РФ на законних підставах на протязі не менше 50-ти років на момент звернення вказаної релігійної організації до органу реєстрації з заявою про державну реєстрацію, має право вживати в своїх назвах слова “російський” і похідні від нього”. Це значить, що на даний момент наша Церква у Росії має статус іноземної релігійної організації (ст.13, п.1), яка, згідно із Законом, має право лише на відкриття свого представництва з дуже обмеженими повноваженнями (див. ст.13, п.2), яке могло б бути zareєстроване при Римо-Католицькій Церкві (ст.13, п.5).

Також завдяки згоді і підтримці РКЦ можлива реєстрація наших парафій, які б діяли при костелах на підставі біритуалізму. В цьому випадку нашим священикам прийшлося б зайняти двозначну позицію, наприклад, їм доводилося б уникати вживання назви “греко-католицький”, замінюючи словами “вселенсько-православний”, як це робилось у Сургуті Тюменської області.

Як свідчить досвід праці на Східній Україні, це зовсім не сприятиме визначенню ідентичності нашої Церкви і вводитиме непорозуміння серед вірних. До того ж, проблеми з реєстрацією парафій має і Римо-Католицька Церква. Так, у європейській частині Росії, після прийняття Закону, з червня по грудень цього року перереєстровано лише 7 з 93 парохій РКЦ[50, ст. 2, п.2; ст. 9, п.1; ст.11, п.5; ст.8 п.3,5; ст.11, п.9; ст.12, п.1; ст. 8, п.4; ст. 7. ст. 11, п.3; ст. 13, п.1, 2, 5].

ІІІ. Беручи до уваги викладене вище, переходимо до характеристики окремих регіонів Росії під оглядом щодо перспектив Української Греко-Католицької Церкви.

1. Європейська Частина Росії.

а) На цій території розташовані найголовніші адміністративно-політичні, історичні і духовно-культурні центри РФ. б) За даними Українського Посольства, у європейській частині Росії проживає найбільша кількість історичних українців, однак, демографічні дані свідчать про невелику динаміку зростання їх чисельності у порівнянні зі Східними і Північними регіонами РФ, а в останні роки навіть значне скорочення. В силу різних історичних обставин цей регіон посідає перше місце за ступенем асиміляції українців з російським населенням. Так, за статистикою, лише 14,2% українців з Воронежської області назвали українську мову рідною. в) Історичні дані свідчать, що найбільша хвиля іміграції в цей регіон відбувалася в XVII-XIX століттях; враховуючи, що у 50-их роках виходцям з Західної України, які поверталися з концтаборів та заслань, заборонялося оселяватися у визначних містах, не важко здогадатися, що серед українців європейської частини Російської Федерації кількість греко-католиків дуже невелика. Однак, у великих містах (особливо це стосується Москви і Петербурга) серед українців може бути значний процент інтелігенції і кваліфікованих професіоналів різних галузей, які залучувалися до праці в головніших центрах СРСР, тому священники для цих міст повинні бути найбільш інтелектуально підготовленими. г) За свідченням Преосвященнішого Патріарха-кардинала Любомира Гузара, Апостольський Адміністратор для римо-католиків цього регіону Архієпископ Тадеуш Кондрусевич дуже неприхильне ставиться до українських греко-католиків, що в умовах сучасного законодавства РФ зводить до мінімуму практичну можливість здійснення продуктивних місій[51,с.319-325]. д) Серед даних Посольства, інформуючих про життя і діяльність українських об'єднань в окремих містах і областях Європейської Частини РФ, найбільш цікавими, з огляду на перспективу для УГКЦ, є наступні:

1) Москва. У столиці РФ проживає 552.670 українців (по паспортах радянського часу) що складає 6,8% усього населення міста. За проведеною статистикою Українським Університетом міста Москви (видавав Науковий Вісник Українського Університету, видано в 2016 році останній XXI том. Вісник, всі XXI томи, є в Львівській науковій бібліотеці ім. Василя Стефаника в Україні, видавався з 2001 по 2016 роки, Вісник є цінним

джерелом інформації). В Московській області проживає 1 млн., 200 тис. українців. В Москві на 2016 рік є було дві підпільні незареєстровані громади УГКЦ у кількості: перша очолювана о.Валерієм Шкарубським який ось уже на протязі вже скоро 25 років раз в місяць приїжджає в Москву з Києва на відправлення служби божої для віриних УГКЦ в Москві - 50-80 чоловік; друга очолювана о. О.Сімченком (припинила в 2014р. функціонування із-за гоніння російської влади), випускником Івано-Франківської Теологічної Академії УГКЦ, висвяченим єпископом Іринеем Біликом в 1998 році, та направленим ним на служіння вірним УГКЦ в Москву. Чисельність цієї громади УГКЦ було 20-30 чоловік... Серед суспільно-культурних осередків слід зазначити, що припинала діяльність у 2014 році, громадська організація “Український Історичний Клуб”(УІК) (Голова, професор - Віктор Ідзьо, який із-за гоніння влади РФ виїхав в Україну). При УІК, офіційно ним зареєстрованій регіональній громадській організації св.р. №7571 в більш легальній формі було створено духовне відділення “УГКЦ” (Керівником відділення УГКЦ до 2014 року був член Українського Історичного Клубу, громадянин Росії, корінний москвич, отець УГКЦ м.Москви Олександр Сімченко.

Владика УГКЦ Іриней Білик до свого від'їзду на працю в Рим, допомагав цій громаді УГКЦ в Москві, зокрема о. О.Сімченку, що сприяло її росту і зміцненню. Ця громада УГКЦ, в основному москвичі, почала будувати храм УГКЦ...Однак російська військова агресія в Україну в 2014 році припинила існування цієї громади УГКЦ в м.Москві, а сам отець О.Сімченко, член громади професор В.Ідзьо змушені були переїхати з Росії в Україну...

В той час науково-дослідною роботою в Москві з правом на всю Російську Федерацію займається Український Університет в Москві (Зсновник, ректор, професор - В. Ідзьо). В 2016 році УУМ відсвяткував 25-ти ліття(2001-2016рр.) і зупинив діяльність в РФ...

До російської агресії в Україну в Москві виходили: Український Огляд (Головний редактор О.Руденко-Десняк), “Науковий вісник Українського Історичного клубу”. Видано XVI томів, 18 книг(1997-2010рр.) (Головний редактор, професор Віктор Ідзьо).

Українське Посольство у поданій інформації звертало особливу увагу на те, що у московських українців найбільш помітні проблеми з російською владою, яка не розуміє задоволення потреб

українців в Москві. Посольство та серйозні релігійні та наукові кола наголошують, що слід надавати допомогу Українському Історичному Клубу та Українському Університету міста Москви, які роблять конкретну науково-культурну роботу по розбудові української духовності в Москві в рамках законодавства, яке існує в РФ., зокрема домагаються юридичного статусу УГКЦ в Москві...

2) Санкт-Петербург. Місто населяє понад 150 тис. українців, або 3% населення міста. Діє «Українське суспільно-культурне об'єднання ім. Т. Шевченка», систематично проводяться концерти та інші культурні заходи.

3) Волгоград. Проживає майже 79 тис. українців, або 3% населення міста. Працює Товариство української культури «Проліски»;

Волгоградський Державний Педінститут проводить широкомасштабні наукові дослідження з україністики.

4) Вороніж. Населяє понад 122 тис. українців, або 4,9% населення міста. При Воронізькому Державному Університеті діє філія Товариства української мови ім. Шевченка та інші культурні організації.

5) Калінінград. Проживає понад 62 тис. українців, або 7,2% населення міста. З 1992 року діє обласне Калінінградське Товариство української культури «Мрія», при якому відкрито недільну школу Товариство бере активну участь у щорічних міжнародних фестивалів:

прибалтійських міст, репрезентуючи українську культуру.

6) Самара. Проживає понад 82 тис. українців, або 2,5% населення. Створено Самарський обласний український національно-культурний центр, працює недільна школа, український хор, організоване Українське редакцію на незалежній радіостанції «Радіо - 7».

7) Сочі Краснодарського Краю. Крупний і визначний курорт і східному узбережжі Чорного моря. Діє Український культурний центр недільна школа, проводяться вечори, Шевченківські свята тощо.

2. Сибір і Далекий Схід.

Дещо благоприємніші обставини для розвитку нашої Церкви складаються на території Західного і Східного Сибіру, а так Далекого Сходу.

а) Дані про ці регіони базуються на довідці Українське Посольства в Росії, а також о. Сподара та о. Майби, що побували та місіями, влаштованими завдяки ініціативі Новосибірського Єпископату РКЦ Йосифа Верта. З приватної розмови Владики Любомира Гузар;

За о. Сподарем видно, що Єпископ Верт готовий вже прийняти наших священників. До латинських храмів ходить дуже багато греко-католиків. Римо-католицькі священники хотіли б допомогти їм в їх бажанні молитися і отримувати духовне оформлення у рідному обряді. В м. Омську діє парафія УГКЦ, настоятель якої о. Сергій Голованнов нещодавно повідомив про те, що Адміністрація міста дозволила Апостольській Адміністрації придбати дві споруди для греко-католиків. Одна з них - колишня мечеть - вже облаштовується під храм, в другій буде парафіяльний осередок з українською бібліотекою, недільною школою і т.д.

б) Звіт о. Сподара про його місійну поїздку з 2.10 по 11.12. 1997 року виявляє можливість створення греко-католицьких парафій принаймні у десяти місцях Сибіру і Далекого Сходу. Там створені осередки засновників УГКЦ чисельністю по 10 чоловік (необхідних для реєстрації у державних органах). Місії у містах Омську та Сургуті Тюменської області показали, що потенційна кількість парафіян, які регулярно б відвідували церкву, сягає 200-400 чоловік. В Омську під час Служби Божої, за повідомленням о.Сподара, було присутніх більше 200 чоловік (порівняйте: в липні 1998 року на Архиєрейській Св. Літургії з Владикою Юліаном Гбуром було 100 чоловік). У місті Томську люди готові прийняти навіть одруженого священника УГКЦ з родиною.

Всі ці осередки УГКЦ засновані за допомогою українських громадських організацій.

в) Фінансові спроможності тих осередків фактично рівні нулю. Відстані між названими містами дорівнюють 500-1500 км; за словами Єпископа Верта треба бути мільйонером, щоб працювати у Сибіру, адже кожна подорож до США обходиться йому 1000 доларів. Авіаквіток з Іркутська до Москви чи до Києва коштує не набагато менше.

г) Сибір та Далекий Схід населяє понад 1,5 млн. українців, але, напевно чи можна серйозно більшість з них ідентифікувати з греко-католиками, як це робить о. Сподар. У своєму ж звіті він підкреслює, що успішність місій можлива лише через старше

покоління, яке ще пам'ятає основи католицького віросповідання. Це старше покоління, звичайно, має велике бажання і потребу у духовній опіці українського греко-католицького священика, який асоціюється в них з вірою батьків, з втраченою батьківщиною, з їх молодістю. З розмови патріарха-кардинала Любомира Гузара з о. Сподарем виявляється, що ці старші люди з неприязню і з підозрою відносилися б до парафіян не українців, особливо російського походження, не говорячи вже про священика-росіянина, у той час, маємо свідчення про велику кількість мішаних подруж серед потенційних парафіян, які не проти бути прихожанами УГКЦ. Так чи інакше, наша Церква там повинна дбати, щоби найменший конфлікт на національному чи міжрелігійному ґрунті не став великою проблемою у реєстрації Українських Греко-Католицьких парафій (порівняйте: Закон про релігію ст. 14 п. 2).

д) Наступні міста, згідно зі звітами о. Сподара, о. Голованова виглядають найбільш перспективними: 1) Омськ. Мешкає 104 тис. 830 українців. Найбільша Українська греко-католицька парафія, яка з жовтня 1998 року має релігійну споруду з назвою Покрова Пресвятої Богородиці. Парафія налічує від 100 до 200 чоловік, при якій активно діють недільна школа, українська бібліотека. 2) Прокоп'євськ. Мешкає 65 тис. 245 українців. Діє зареєстрована парафія. Парафію УГКЦ заснував ще з 1959 року о. Василь Рудко, який перебував там на засланні. 3) Сургут Тюменської області, в якому побував В.Ідзьо з 16 квітня по 16 травня 1997 року має парафію УГКЦ. Парафія УГКЦ налічує до 500 осіб. Постійного приміщення не мають; під час місійних приїздів священників УГКЦ вірні моляться в приміщенні української школи. Збільшення громади можливе за рахунок агітації екуменізму з Російською православною церквою. 4) Тюмень. Мешкає 260 тис. 203 українці. В Тюмені о. Сподареві не вдалося zorganizувати десятку засновників парафії, але він зустрічався з товариством «Єдина Родина», співзасновник якого є Кепешук Богдан Гаврилович, юристом мерії м.Тюмень, який разом із своїми товаришами висловили побажання утворити Українську Греко-Католицьку спільноту при приїзді священника для цієї діяльності. 5)Томськ. Мешкає 2 тис. 799 українців. Заснована Українська Греко-Католицька десятка. Є Товариство «Джерело», члени якого висловили дуже велике побажання прийняти греко-католицького

священика. 6) Челябинськ. Мешкає 109 тис. 615 українців. Отець Сподар також склав список засновників Української греко-католицької спільноти. Під час перебування в місті він займався душпастирською працею, уділивши багатьом Святі Тайни. Громада УГКЦ заснована за допомогою місцевих українців. 7) Красноярськ. Мешкає 118 тис. 763 українці. Є Українська Греко-Католицька громада, яка також очікує на приїзд священика для душпастирської обслуги. У місті активно діє громадська організація «Україна». 8) Владивосток. Мешкає 185 тис. 091 українці. Українська Греко-Католицька громада складається з 15-ти чоловік; іде процес реєстрації в органах юстиції Приморського краю. Відслуживши Літургію в римо-католицькому костелі, о. Сподар дізнався, що значна кількість парафіян костелу є греко-католики. Діє товариство Української культури. 9) Магадан. Мешкає 85 тис. 772 українці. В Магадані є Українська Греко-Католицька парафія. На території Магаданської області було дуже багато сталінських таборів, тому кількість греко-католиків там повинна бути досить висока. 10) Єкатеринбург. Мешкає 82 тис. 215 українців. Діє Уральська асоціація українців, яка, за словами о. Сподара, «вичерпала свої можливості по відродженню духовності української нації, і тому подальшу працю не уявляє без участі священика». Отець Сподар склав список для реєстрації громади українських греко-католиків. 11) Южно-Сахалінськ. Мешкає 46 тис. 216 українців. Отець Сподар склав список засновників української греко-католицької громади; місцеві люди тісно співпрацюють з католиками корейської національності, які там проживають.

Перейдемо до пропозицій щодо дальшого розвитку душпастирства Української Греко-Католицької Церкви в Російській Федерації, зокрема в Москві, столиці Росії[52,с.156-158; с.4-50].

Перспектива Української Греко-Католицької Церкви у Москві заторкує дуже багато аспектів політичного, церковного та економічного життя України, Росії та Ватикану. Отже, по-порядку.

1. Живучість Української Греко-Католицької громади у Москві доведена самим фактом її існування діяльністю протягом 25 років вірних УГКЦ у несприятливих умовах. В вірних УГКЦ немає приміщення, економічні обмеження, громада потребує фінансової підтримки, національно-свідомих постійно проживаючих

священників, які б легально працювали, наприклад в рамках Українського Історичного Клубу міста Москви, його духовного Відділення “Український Греко-Католицький Центр”, мали фінансову підтримку для душпастирської діяльності в Москві на 5 років. За таких обставин стержень вірних, навколо такого священника, який плекав, и засади УГКЦ в Москві збільшувався...

Таким чином для легалізації Української Греко-Католицької громади в місті Москві, тобто надання їй статусу релігійної організації, в подальшому потрібні рішучі дії з боку Патріархату УГКЦ, який щойно благополучно переніс осідок до столичного Києва, а також Ватикану, Католицької митрополії в Росії...

Що стосується інших громад, розташованих у тій чи іншій області у Росії, з огляду на те, що віддалі між населеними пунктами не великі, а колосальні, як наприклад в Сибіру чи на Далекому Сході і, якщо ще й зважити на тяжкі кліматичні обставини з майже постійною зимою в деяких регіонах, Москва могла би стати концентруючим ядром УГКЦ в Росії, тому цей варіант фінансової, технічної підтримки УГКЦ в Москві, цілком можливий для здійснення. 2. На нашу думку, в Москві можна буде створити Центр для передпідготовки і розподілення священників УГКЦ. За таких обставин можна вирішити проблему майбутнього душпастирства УГКЦ в Росії. Варто було б в Патріархії не говорити про українців взагалі, українських греко-католиків в Москві, а реально і конкретно надати їм допомогу в рамках вищевикладених реалій. Варто було б вислати в Український Історичний Клуб міста Москви добре підготовленого священника, який взяв би на себе обов'язок, познайомитися з людьми, вірними УГКЦ, та розпочати конкретну постійну душпастирську роботу. Безсумнівно, що це повинен бути священник-українець, інтелектуал вихований на українській національній ідеї українського народу. Це повинна бути людина, яка реалістично дивляться на світ (громадяни України, Росії, щоб не було проблем з візами та із знанням російської мови), фінансово спроможна реалізувати плани УГКЦ в Москві. 3. На нашу думку слід започаткувати Фонд підтримки Духовному Відділенню УГКЦ Українського Історичного Клубу міста Москви, як підтримати матеріально, технічно стремління Клубу до співпраці задля розбудови УГКЦ в Москві на легальній основі. Безсумнівно, щодо цієї програми потрібно підключити «Реновабіс», «Церкву в

Потребі» та інші організації. 4. Треба підібрати також добревивчених священників, які б окрім Москви з радістю б поїхали в Сибір, чи Далекий Схід. На нашу думку, як в Москві та і в Росії повинні їхати священники УГКЦ, які дали обіцянку неодруження. 5. Патріархії слід вирішити матеріальну допомогу для реєстарції УГКЦ, яка є однією з найбільших труднощів. Слід врахувати хабарництво російських чиновників, без якого в даний час не можна вирішити проблему реєстрації УГКЦ в Москві, Росії. Всяка такого роду реєстрація коштує, враховуючи вищевикладене, додаткових фінансових витрат[53,ст.2, п.2; ст.9, п.1; ст.11, п.5; ст.8 п.3,5; ст.11, п.9; ст.12, п.1;ст.8, п.4; ст.7.ст.11, п.3; ст.13, п.1,2, 5].

Не можна заперечити, що в Росії проживає велике число українців, як рівно ж не можна заперечити, що серед них є люди, які почувають себе вірними УГКЦ, чи є греко-католицького віровизнання. Ми зобов'язані до душпастирської опіки над ними, а вони її потребують і хочуть її від УГКЦ прийняти. Слід накінець прийняти кінцеве рішення з холодною розсудливістю, без емоцій, керуючись розумом, а не серцем, і у спосіб централізований, а не поодинокі і не по-партизанськи, а як викладено вище на легальній основі, розпочинаючи розбудову УГКЦ з серця Росії, Москви, власне туди треба звернути всі моральні та матеріальні погляди, оскільки визріли певні юридичні засади для легально функціонування громад Української Греко-Католицької Церкви в місті Москві в рамках російських законів...[54,с.319-325].

У висновок нашого дослідження наголосимо, що внаслідок відновлення Української Греко-Католицької Церкви українці в Україні та східній діаспорі, зокрема в Казахстані та Російській Федерації в рамках існуючих законів мають право задовольняти, згідно своїх обрядів духовні та релігійні потреби...[55,с.4-78].

Вивчення етногенезу християнських процесів, які відбуваються в Україні та Росії, зокрема відновлення духовного життя в рамках УГКЦ, потребує подальшого дослідження...[56,с.27-58].

“Короткий нарис історії УГКЦ - за свідченнями джерел російських архівів”, це лиш початок не простої, але вкрай потрібної наукової-дослідної роботи, особливо зараз в час нового активного нищення у 2014-2016 роках агресивною владою Російської Федерації християнського устрою Української Греко-Католицької Церкви, як в незалежній Україні..., так і громад УГКЦ в місті Москві та на широких просторах Росії...

Список джерел та використаної літератури:

1. Ідзьо Віктор. Українська держава в XIII столітті. - Івано-Франківськ, 1999. - С.116-121.

Ідзьо Віктор. Ранньослов'янське суспільство, ранньослов'янська державність і зародження та становлення християнства на території України. - Львів "Агенція Релігійної Інформації", 2001. - 320с.

Ідзьо Віктор. Ранньослов'янське суспільство і ранньослов'янська державність. Зародження і становлення християнства на території України. Видання II доповне і перероблене. - Львів "Сполом", 2004. - 288с.

Ідзьо Віктор. Релігійна культура Європи і зародження, становлення та розвиток християнства в Україні". - Львів "Ліга - Прес", 2007. - 317с.

Ідзьо Віктор. Стародавній Перемишль (IX-XIIст.): зародження та становлення української християнської релігійної культури на Сяні. - Львів "Сполом", 2010. - 40с.

Ідзьо Віктор. Візантійська християнська держава в IV-XV століттях. - Івано-Франківськ "Сімик", 2011р. - 48с.

Ідзьо Віктор. Польща-Україна. Нариси з історії та культури IX-XVII століть. - Івано-Франківськ "Сімик", 2012р. - 88с.

Ідзьо Віктор. Зародження та становлення християнства на території Подністров'я та Посяння в III-XIII століттях". - Івано-Франківськ "Сімик", 2014р. - 268с.

Ідзьо Віктор. Галицьке королівство 1215-2015рр. Електронне Видання Радіо Воскресіння. - Львів, 2015р. - 888с.

Ідзьо Віктор. Галицьке королівство 1215-2015рр. Наукове видання. - Івано-Франківськ «Сімик», 2015р. - 888с.

2. Ідзьо В.С. Руське королівство під управлінням королів Данила, Шварна та Льва(1253-1301р). Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2002. - Т. II. - С.16-32.

3. Віктор Ідзьо. Українська держава часів короля Данила у висвітленні сучасної історіографії. Україна, українці, українознавство у XX столітті в джерелах і документах: Збірник наукових праць у 2-х частинах. - Київ: НВЦ, 1999. - Ч.1. - С.33-40.

- 4.Ідзьо В.С. Спадкоємці Української держави короля Данила – князі Острозькі та їх діяльність в XIV-XVII століттях. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2002. - Т.ІІ. - С.39-42.
- 5.Ідзьо Віктор. Українська держава і Римська церква в XIII столітті. Історія релігій в Україні. Праці X-ї Міжнародної наукової конференції (Львів, 16-19 травня 2001. - Львів “Логос”, 2001. - Книга I. - С.222-228.
- 6.Ідзьо В.С. Спадкоємці Української держави короля Данила – князі Острозькі та їх діяльність в XIV-XVII століттях. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2002. - Т.ІІ. - С.39-42.
- 7.Яковенко С. Переписка папских нунциев в Речи Посполитой (вторая половина XVI в.). Изучение и публикация источников // Исследования по источниковедению истории СССР дооктябрьского периода. Сб. статей. - М., 1989. - С.80-83.
- 8.Коялович М. Литовская церковная уния. - Спб., 1859-1861. - Т.1-2. - С.123-146.
- 9.Макарий (Булгаков), митрополит. История Русской Церкви. - Кн. 5, с. 319.
- 10.Флоря Б.Н. Митрополит Макарий как историк Западнорусской церкви // Макарий (Булгаков), митрополит. История Русской Церкви. Кн. 5. Период разделения Русской Церкви на две митрополии. История Западнорусской, или Литовской, митрополии (1458 -1596). Под ред. Б. Н. Флори. - Москва, 1996. - С.5-10.
- 11.Дмитриев М.В. Историография и нерешённые вопросы генезиса Брестской унии церквей.Историко-Филологический Вестник Украинского Института. - М.,1997. - Т.І. - С.256-259.
- 12.Батюшков П.М. Исторические судьбы Юго-Западного края. изд. Волянь. - Спб., 1888, с.107.
- 13.Дмитриев М.В. Историография и нерешённые вопросы генезиса Брестской унии церквей. Историко-Филологический Вестник Украинского Института. - М.,1997. - Т.І. - С.256-259.

14. Яковенко С.Г. Переписка папских нунциев в Речи Посполитой (вторая половина XVI в.). Изучение и публикация источников // Исследования по источниковедению истории СССР дооктябрьского периода. Сб. статей. - М., 1989. - С.80-83; Флоря Б.Н. Митрополит Макарий как историк Западнорусской церкви // Макарий (Булгаков), митрополит. История Русской Церкви. - Кн.5. Период разделения Русской Церкви на две митрополии. История Западнорусской, или Литовской, митрополии (1458-1596). Под ред. Флоры Б.Н. - Москва, 1996. - С.5-10.
- Дмитриев М.В. Историография и нерешённые вопросы генезиса Брестской унии церквей. Историко-Филологический Вестник Украинского Института. - М., 1997. - Т. I. - С.256-259.
15. Дмитриев М.В. Историография и нерешённые вопросы генезиса Брестской унии церквей. Историко-Филологический Вестник Украинского Института. - М., 1997. - Т. I. - С.256-259.
16. Флоря Б.Н. Брестские синоды и Брестская уния//Католицизм и православие в Средние века (Славяне и их соседи. Вып.3). - М. 1991. - С.59-75;
- Флоря Б.Н., Яковенко С.Г. Внутренний кризис в православном обществе и проекты унии с Римом 90-х годов XVI в. // Дмитриев М.В., Флоря Б.Н., Яковенко С.Г. Брестская уния 1596 г. и общественно-политическая борьба на Украине и в Белоруссии в конце XVI - начале XVII в. - Часть 1. Брестская уния 1596 г. Исторические причины. - М., 1996. - С.131-154.
17. Окара А.Н. В поисках имперской перспективы. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2001. - Т. I. - С.46-54.
18. Ідзьо Віктор. Стан та перспективи розвитку Української греко-католицької церкви в Москві та регіонах Російської Федерації (2001-2005рр.). Український Альманах. - Варшава. 2003. - С.319-325.

- 19.Стрыжовский Юрій.Украинское духовенство в Галиции. Украинская Жизнь. - М.,1913. - №1. - С.81-91.
- 20.Украинская Жизнь. - М.,1914. - №8-10. - С.95-99.
- 21.Украинская Жизнь. - М.,1915. - №5-6. - С.114.
- 22.Мельчунов С.П. "Из истории воссоединения униатов в России". - Гол. Мин. - Спб. - №10. - С.10-20.
- 23.Кони А.Е."Униатские дела". На жизненном пути. - М.,1880. - Т.I. - С.515.
- 24.Мельчунов С.П. "Из истории воссоединения униатов в России". - Гол. Мин. - Спб. - №10. - С.10-20.
- 25.Мельчунов С.П. "Из истории воссоединения униатов в России". - Гол. Мин. - Спб. - №10. - С.10-20.
- 26.Мельчунов С.П. "Из истории воссоединения униатов в России". - Гол. Мин. - Спб. - №10. - С.10-20.
- 27.Ядий Н. Из практики обращения униатов. Украинская Жизнь. - М.,1916. - №1. - С.49-67.
- 28.Об утверждении православья в Галичине. Украинская Жизнь. - М.,1916. - №3. - С.87-92.
- 29.Украинская Жизнь. - М., 1916. - №7-8. - С.118-119.
- 30.Церковное устройство Галичины. Украинская Жизнь. - М., 1916. - №9. - С.66.
- 31.Попытки обмена митрополита графа Шептицкого на журналиста Янчевского Д.Б. Украинская Жизнь. - М., 1916. - №7-8. - С.113-114.
- Ідзьо Віктор. Митрополит Андрій Шептицький на шпальтах російської преси та часопису українців Росії "Украинская Жизнь" в 1914-1917 роках ХХ століття. - Львів "Сполом", 2007. - 52с.
- 32.Заточение униатского митрополита. Украинская Жизнь. - М., 1916. - № 7-8.- С.114-115.
- 33.Митрополит Шептицкий в Суздале. Украинская Жизнь. - М., 1916. - №9. - С.67.
- 34.Короленко В.Г. Заточение униатского митрополита графа Андрея Шептицкого в Суздальский монастырь. Украинская Жизнь. - М., 1916. - №9. - С.79-81.

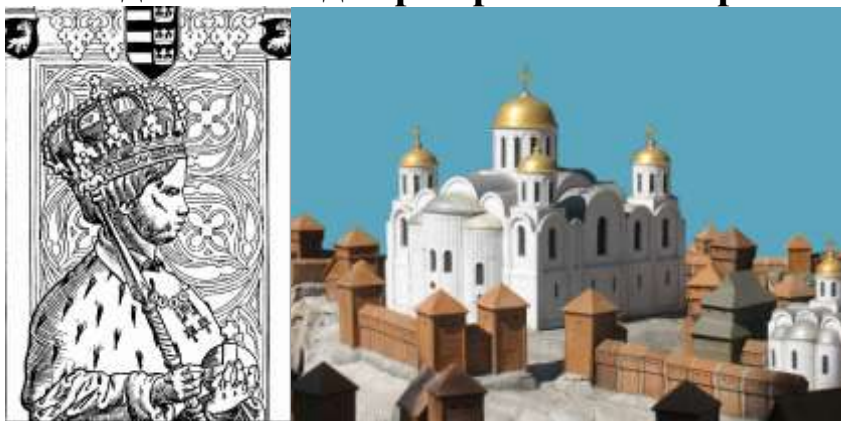
- 35.Короленко В.Г.К заточению митрополита Шептицкого. Украинская Жизнь. - М., 1916. - №10-11. - С.108.
- 36.Ідзьо Віктор. Митрополит Андрей Шептицький на шпальтах російської преси та часопису українців Росії “Украинская Жизнь” в 1914-1917 роках ХХ століття. - Львів “Сполом”, 2007. - 52с.
- Короленко В.Г. Об унии и униатах. Украинская Жизнь. - М., 1916. - №10-11. - С.132.
- 37.Галичанин. Митрополит Андрей, граф Шептицкий. Украинская Жизнь. - М., 1916. - №10-11. - С.96-102.
- 38.Украинская жизнь”. - М., 1914. - № 8-10. - С.102-104.
- 39.Украинская жизнь. - М.,1915. - №1. - С.75.
- 40.Украинская жизнь. - М.,1915. - №1. - С.76.
- 41.Украинская жизнь. - М., 1915. - №2. - С.85.
- 42.Ідзьо Віктор. Митрополит Андрій Шептицький на шпальтах російської преси та часопису українців Росії “Украинская Жизнь” в 1914-1917 роках ХХ століття. - Львів “Сполом”, 2007. - 52с.
- Ідзьо В. А. Шептицький у Росії. Курське ув’язнення митрополита. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М.1999. - Т.ІІІ. - С.72-74.
- 43.Кони А.Е. “Униатские дела”. На жизненном пути. - М.,1880. - Т.І. - С.515.
- 44.Мельчунов С.П. “Из истории воссоединения униатов в России”. - Гол. Мин. - Спб. - №10. - С.10-20.
- 45.Ідзьо Віктор. Андрей Шептицький у Росії. Курське ув’язнення митрополита. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М.1999. - Т.ІІІ. - С.72-74.
- Ідзьо Віктор. Митрополит Андрей Шептицький на шпальтах російської преси та часопису українців Росії “Украинская Жизнь” в 1914 - 1917 роках ХХ століття. - Львів “Сполом”, 2007.- 52с.
- 46.Ядий Н. Из практики обращения униатов. Украинская Жизнь. - М.,1916. - №1. - С.49-67.
- 47.Мельчунов С.П. “Из истории воссоединения униатов в России”. - Гол. Мин. - Спб. - №10. - С.10-20.

- 48.Российский Государственный Архив. - Ф.66, оп.18,д.326,л.2 об, л.3.
- 49.Медвіт В.І., ЧСВВ. Перспективи розвитку Української Греко-Католицької Церкви в Російській Федерації. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2001. - Т.V. - С.100-106.
- 50."Федеральный закон об свободе совести и об религиозных объединениях". - М., 1997, ст. 2, п.2; ст. 9, п.1; ст.11, п.5; ст.8 п.3,5; ст.11, п.9; ст.12, п.1; ст. 8, п.4; ст. 7. ст. 11, п.3; ст. 13, п.1, 2, 5.
- 51.Ідзьо Віктор. Стан та перспективи розвитку Української греко-католицької церкви в Москві та регіонах Російської Федерації (2001-2005рр.).Український Альманах. - Варшава. 2003. - С.319-325.
- 52.Ідзьо В.С. Українська Греко-Католицька Церква на шпальтах громадсько-політичного часопису українців Росії "Украинская Жизнь". Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М.,1999. - Т.III. - С.156-158.
- Ідзьо Віктор. Митрополит Андрій Шептицький на шпальтах російської преси та часопису українців Росії "Украинская Жизнь" в 1914-1917 роках ХХ століття. - Львів "Сполом", 2007. - 52с.
- 53.Федеральный закон об свободе совести и об религиозных объединениях. - М., 1997, ст. 2, п.2; ст. 9, п.1; ст.11, п.5; ст.8 п.3,5; ст.11, п.9; ст.12, п.1; ст. 8, п.4; ст. 7. ст. 11, п.3; ст. 13, п.1, 2, 5.
- 54.Ідзьо Віктор. Стан та перспективи розвитку Української Греко-Католицької Церкви в Москві та регіонах Російської Федерації (2001-2005рр.).Український Альманах. - Варшава. 2003. - С.319-325.
- 55.Ідзьо В. Українські Греко-Католики в Росії. - Львів "Сполом", 2009. - 80с.
- 56.Ідзьо Віктор. Зародження та становлення християнства на території Подністров'я та Посяння в III-XIII століттях". - Івано-Франківськ "Сімик", 2014р. - 268с.

Наукове видання

Віктор Ідзьо

**Нарис історії
Української Греко-Католицької Церкви –
за свідченнями джерел російських архівів**

Подано до друку . 16.05. 20 р. Підписано до друку 27.05.20 р.

Формат видання 60/ 84 1/16. Папір офсетний.

Умовн.друк.арк.10,25. Зам.55. Тираж 300 шт.

Видавництво «Сімик»

76000, м.Івано-Франківськ, вул. Т. Цюклера, 9а

тел. (0342) 78-91-26, 78-91-29

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи серія ІФ №11 від 27.03.2001 року.

Віддруковано в друкарні видавництва ПП «Сімик»

76000, м.Івано-Франківськ, вул. Т. Цюклера, 9а, тел. (0342) 78-91-29

E-mail:ukrainoznavezz@ukr.net

www.easterneurope.nethouse.ua

Віктор Ідзьо Українські Греко-Католики в Росії

Віктор Ідзьо

**Українські
Греко-Католики в Росії**

ЛІДЕРИ ХХІ СТОЛІТТЯ ГЕНЕРАЛЬНА ДИРЕКЦІЯ

Україна, 02160 м. Київ, вул. Соборності 15, оф. 510
тел./факс: (044) 500-18-21, 500-18-22, 500-18-39, 500-18-37

<http://www.leaders-21.com>
info@leaders-21.com

№ 707 від «2» червня 2019 р.

*Про присвоєння Почесного звання та
Нагородження Орденом «Золотий хрест
чесні і зміцили» "Лидар Вітчизни"*

*Професору
ІДМО Віктору Святославовичу*

Шановний Віктор Святославович!

Генеральна дирекція Всеукраїнського науково-дослідного центру ефективного управління та Науково-експертна рада Міжнародної програми «Лідери ХХІ століття» мають за честь запросити Вас на Уроковий діловий прийом та Офіційну церемонію нагородження кращих керівників та підприємств-лідерів України.

Рішенням Науково-експертної Ради Програми «Лідери ХХІ століття» Вас удостоєни Почесного звання «Лидар Вітчизни» з врученням ордена «Золотий хрест чесні і зміцили» «Лидар Вітчизни» (державний реєстраційний №90101 від 10.04.08), іменного диплома, іменної збірної – оригінальної дипломатичної таблички та нагрудного знака «Лидарський Державний Герой України».

Нагорода фіксується в трудовій книжці (стаття 48 Трудового кодексу України).

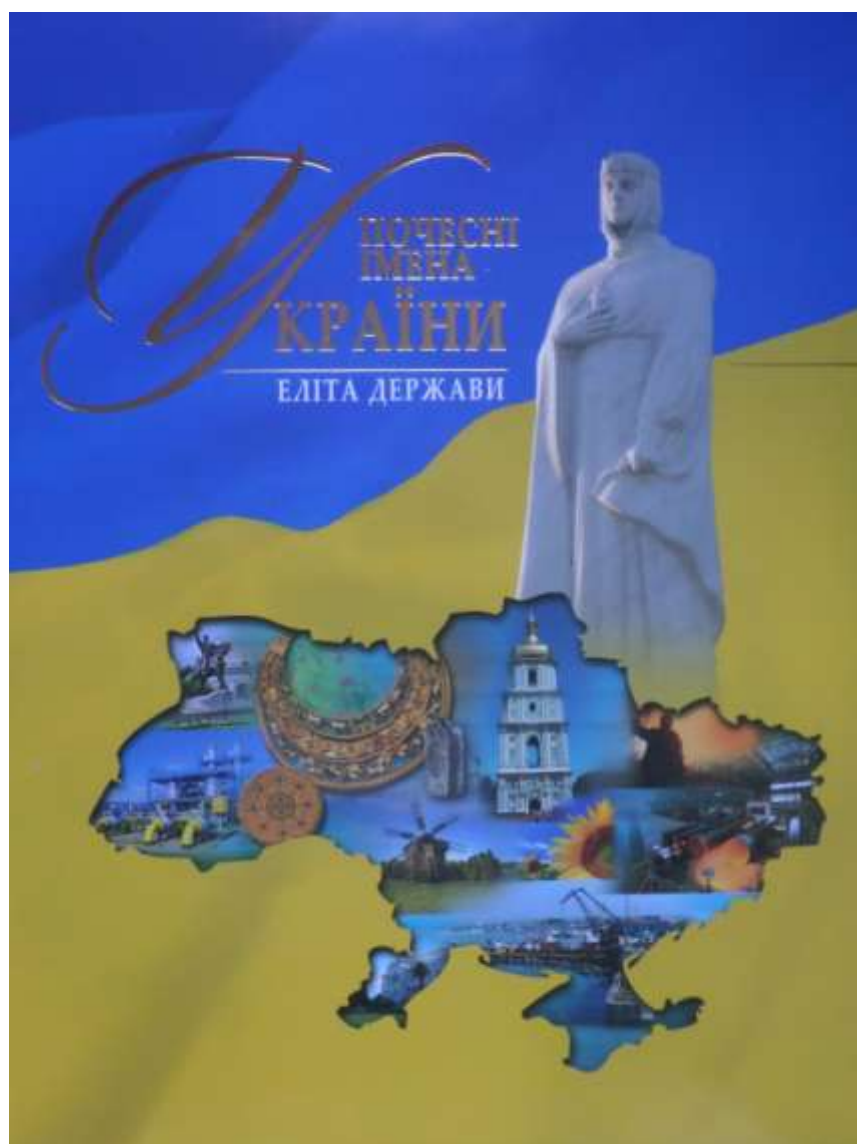
Ви удостоєні цих відзнак за високу національну лідерність, активну участь у збереженні та захисті Української держави, за подальшу кропітку працю, що підтримує соціально-економічну та військову міцність України, за Вашу безпосередню участь в загальнодержавних процесах, за відданість справі, ефективне управління підприємством та високий особистий внесок у розвиток країни.

Офіційна церемонія вручення нагород відбудеться 25 червня 2019 року в Малиму Маріїнському Паладі (м. Київ, вул. Грушевського, 22) за підтримки ділової громадськості України, що призводитиме в рамках загальнодержавних заходів присвячених до Дня Конституції України. Процедура нагородження здійснюється відповідно до найвищого церемоніального протоколу.

Генеральний розпорядник заходу «Всеукраїнський науково-дослідний центр ефективного управління» (ВНЦЕУ).

З повагою,
Директор ВНЦЕУ
В.В. Волин

ІДЗЬО ВІКТОР СВЯТОСЛАВОВИЧ

ДИРЕКТОР-ЗАСНОВНИК ІНСТИТУТУ Східної Європи,
ВИСЕ-ПРЕЗИДЕНТ АКАДЕМІ НАУК «ТРИПІЛЬСЬКА
ЦИВІЛІЗАЦІЯ», АКАДЕМІК АННД УКРАЇНИ,
АКАДЕМІК МІЖНАРОДНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК СВЯЗИ,
ДОКТОР ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЛАУРЕАТ ПРЕМІЇ ім. АКАДЕМІКА І. КРИГІНЧЕНКА
ТА МІЖНАРОДНОЇ ПРЕМІЇ ім. КОРОЛЯ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

За активну діяльність в українській діаспорі Росії та великий внесок у розвиток і реформування української держави нагороджений орденом «За мужність» III (1999) та II (2012) ступенів.

Народився 25 листопада 1960 р. у м. Івано-Франківську. Закінчивши історичний факультет, ставо вищавчим у виборі майбутнього фаху. У 1981 р. закінчив Івано-Франківський народний університет проєктування пам'яток історії та культури, а в 1984 р. — історичний факультет Привільського національного університету ім. В. Стефаника, де розпочав наукову діяльність під керівництвом професора В. Губовича, котрий, будучи учнем І. Кригінченка, підтримував незламність академічних традицій наукової школи М. Грушевського. З 1984 до 1985 рр. служив у збройних силах й отримав знання діяльності сухопутних військ. Трудову діяльність успішно інтегрував з обласною управлінською професійно-технічною освітою, далі працював

викладачем історії. У 1988 р. переїхав до Москви. З 1992 до 2002 рр. був викладачем та викладачем історії Московського державного педагогічного університету (МШПУ), де в 1997 р. успішно захистив дисертацію й став кандидатом історичних наук. З 1997 до 2002 рр. працював проректором із науково-організаційної роботи в МШПУ. У 2002 р. захистив докторську дисертацію.

Енергійний організатор і талановитий учений наполегливо піклувався науково-освітнім життям українців у Росії. У 1992 р. брав участь у заснуванні Українського державного університету в Москві, у 1997 р. — Українського інституту при МШПУ, у 1998 р. став заступником та першим очільником Українського історичного клубу в Москві. Будучи патріотом, у 1997–2010 рр. проявив себе як активний член ради ОБС'єднання українців Росії. У 2000–2015 рр. — ректор Українського державного університету в Москві, видав XII том «Наукового Вісника УУМ» (2001–2015). У 1996 р. очолює як головного редактора видання «Український історичний альманах у Росії». Заснував і у 1997–2010 рр. очолював редакцію «Наукового вісника Українського історичного клубу», якого видав XVI томів. У 2005 р. започаткував у Львові науковий журнал «Українознавство», який виходить і донині.

У 2001 р. заснував в Україні науково-дослідницький заклад — Інститут Східної Європи (ІСЄ) при Університеті «Львівський Станіславівський», перед яким поставило завдання — розбудову науково-освітньої та видавничої системи на основі українських інтелектуальних, історичних та культурно-християнських традицій. З 2017 р., рішенням ректора Маріо Контіні, В. С. Ідзьо затверджений професором Римського університету імені П'єтра Аббадї.

У фокусі Віктора Святославовича широке коло наукових проблем, пов'язаних із вивченням української історії, українськості, археографії та джерелознавства. Він — автор понад 800 наукових праць, у тому числі 50 монографій. Під керівництвом академіка проводиться багато міжнародних наукових конференцій, де здійснюється системне вивчення джерел з української історії. Результати наукової діяльності Віктора Ідзьо глибоко оцінені на найвищому державному рівні. За монографією дослідження «Українська держава в XIII столітті» отримав премію ім. академіка І. Кригінченка, за працю «Українська держава в IX–XIV століттях» — Міжнародну премію ім. Корсика Данила Галицького, за монографію «Галицьке королівство 1215–2015 рр.» — нагороджений золотою медаллю іменної ради Університету «Львівський Станіславівський». Удостоєний орденом «Золотий Хрест звитини і двох мечів», «За розбудову Української держави», гетьмана Івана Сіутика, високо-коштовним знаменем генерал-поручка Українського козацтва. Нагороджений кількома медалями «10 років незалежності України» та «20 років незалежності України».

УКРАЇНЬСЬКА КОНФЕДЕРАЦІЯ ЖУРНАЛІСТІВ

03096, Україна, м. Київ, вул.
Борщатівська, 143-Б
тел./факс: +38(044) 401-04-51
who-is-who.ua whoiswiki.org

№ _____ від _____

Вих. № 9/36 2.03.2020 р.

Учаснику Всеукраїнського проекту «Золотий Фонд нації»
Директору Інституту Східної Європи Ідзьо В. С.

Шановний Вікторе Святославовичу!

Українська конфедерація журналістів та Національні рейтинги в рамках Всеукраїнського проекту проводить роботу над створенням видання «Золотий Фонд нації», і запрошує до участі визначних особистостей та провідні підприємства і установи, які своїм служінням творять та примножують славу України.

Книга нагороджена дипломом Української Асоціації Якості.

На сторінках видання були розміщені матеріали про Президентів України, Прем'єр-міністрів, Голов Верховної Ради України, міністрів, видатних вчених, кращих представників різних галузей економіки, культурної та соціальної сфери.

Враховуючи велику повагу до Вас в українському суспільстві, запрошуємо до участі у проекті.

Обсяг книги – 300 сторінок. Обкладинка з золотим тисненням. Формат А4 (сторінка – 4350 знаків). Наклад – 3000 екземплярів. Вихід друком – I квартал 2020 р. Розміщення інформації протягом року на Інтернет-порталі, участь у презентації, надання одного примірника книги та сертифікату учасника загальноукраїнського проекту).

Поширення інформації та забезпеченню її актуальності сприятиме Інтернет – версія видання на порталі <http://www.who-is-who.ua>

З повагою і глибокою вдячністю

Президент Української конфедерації журналістів
Болгов Вадим Володимирович

